Első évfolyam. 1875. 29. szám.

Felelős szerkesztő:
HALÁSZ IMRE.
Szerkesztőségi iroda:
Franklin-Társulat épületében (egyetem-utcza 4).

Kéziratok vissza nem küldetnek.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Szétküldés körüli panaszok a szerkesztőségnek küldendők be.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI NAPILAP.

Budapest, péntek, január 29.

Kiadó-tulajdonos:
HALÁSZ IMRE.
Kiadó-hivatal:
Franklin-Társulat épületében (egyetem-utcza 4.)

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:
helyben és vidékre { Egy évre .. 20 frt | Negyedévre .. 5.—
Félévre .. 10 „ | Egy hóra ... 1.80 }
Egy szám ára 6 krajczár o. é.
Hirdetések a kiadóhivatal által árjegyzék szerint számittatnak

A
KÖZÉRDEK
előfizetési ára:

Egy hóra . . . . 1 frt 80 kr.
Negyedévre . . . 5 „ — „
Félévre . . . . 10 „ — „
Egy évre . . . . 20 „ — „

Gyüjtőknek minden tiz példányra egy tiszteletpéldány jár.

Budapest, január 28.

A költségvetési vitának második napja is lezajlott, de a helyzet tisztázására még semmi sem történt. — Sőt a combinatiók és conjuncturák ma ugy állanak, hogy a helyzet zavarosabb s bizonytalanabb, mint pár nappal ezelőtt. Bevalljuk, hogy nem vagyunk képesek megjelölni a folyamatban levő pénzügyi viták kimenetelét. Bármily fordulatot vegyenek azonban a dolgok, bennünket ez alig fog meglepni, mert az utolsó évek tapasztalatai után nincs többé semmi meglepő, semmi lehetetlen Magyarországon.

A zilált helyzet közepett a kormányhoz intézzük szavunkat és kérvekérjük: legyen erős, legyen bátor, legyen kitartó akkor, midőn valamennyi tényező végzetszerüleg egyesülni látszik arra, hogy ez országban a kormányzást lehetetlenné tegye.

A rómaiak eddig a történelemben példátlanul álló állambölcsesége dictatort állitott az állam élére, midőn veszély fenyegette a respublicát. A pártharczok elnémultak ilyenkor és csak egy ember szava volt hallható, ki előtt meg kellett hajolni minden ambitiónak, kinek parancsára mindenki tartozott vérét és vagyonát áldozni a haza megmentésére.

Ha megférne a dictatura mai institutióink keretében, két kézzel nyulnánk e rendkivüli mentő eszköz után, hogy valahára vége legyen azon nyomorult huzavonának, melynek a törvényhozás terme most már mintegy három év óta szinhelye. Mert meg vagyunk győződve arról, hogy a nemzet zöme megutálta már e harczot, mely nem a haza megmentéséért, hanem a hatalom elnyeréséért vivatik az országházba magukat befészkelt töredékek olygarchikus vezetői között.

Magyarország, azt hiszszük, megunta már az évről-évre lejátszatni szokott kormánybuktatási sport szinjátékát. Provisorius kormányok soha sem lesznek képesek rendbe hozni az ország ügyeit, már pedig eddig — legalább mióta gr. Andrássy Bécsbe távozott — csak provisorius kormányai voltak az országnak. Ha talán egyiknek-másiknak a sok közül kedve volt magát definitivnek tekinteni, — jaj volt annak, mert — rögtön rárohant a honmentők hada, hogy éreztesse vele miszerint szerencséjének tartsa, hogy a kormányon addig a meddig megtüretik.

Ha e rendszer még egy ideig tart, a politikai végleges dissolutiót semmi sem tartóztathatja fel többé. Magyarországnak végre valahára kormányoztatnia kell, és nem türhető tovább oly helyzet, midőn mindenki vezetni akar s a sok vezető czivakodása közepett tétlenségben vesztegel az állam a gyors segélyt igénylő acut bajokkal szemben.

Mi nem osztjuk azon nézetet, hogy az állam pénztári kezelésének fenakadása csak 1876. első felében következik be, ha a jövedelmek fokozására hathatós lépések nem történnek. Az utolsó évek zárszámadásai alapján azon nézet szilárdult meg bennünk, hogy már a folyó év második felében komoly fennakadásoktól tarthatunk, ha addig oly intézkedések nem történnek, melyek a jövedelmek befolyását rendesebbé tenni alkalmasok.

Az idő már annyira haladt, hogy az adók kezelésére s az uj adóforrásokra vonatkozó törvények a legkedvezőbb esetben is csak a második félévtől kezdve gyakorolhatják — természetesen eleinte csak gyengébb mértékben — hatásukat. Véghetlen sokat vesztettünk azzal, hogy az adóbizottság rendkivül lassu működése folytán lehetetlen volt már 1875 elejétől kezdve érvényt szerezni azon intézkedéseknek, melyek nélkül az állam fizetésképességét biztositani ma már teljesen lehetetlen.

S az egyre fenyegetőbb alakot öltő veszélylyel szemben mit látunk a képviselőházban?

Coalitionális kisérleteket, zászlóbontogatási készülődéseket, titokszerüen jelzett reserváták egész sorát. Mindenkinek van ugyan egy mentő eszméje, mely okvetlenül eredményre vezetne, de azért a nagyobb rész hajlandó megtürni a mostani kormányt bizonyos feltételek és kikötések mellett. Az eddigi ugynevezett Deák-párt minden árnyalata kész támogatni a pénzügyminiszter terveit, de mindegyik csak félig, egyiknek ez, másiknak amaz a kifogása.

Hogy ennyi árnyalatnak, ennyi vezérnek, ennyi sértett hiuságnak, ennyi ambitiónak eleget tenni lehetetlen, az világos. Fokozza a bajt, hogy a képviselőház a mutatkozó symptomák után itélve, egy óriási hazabeszélő apparatussá készül átalakulni. S ugyanazok az elemek, a kik a chaosznak előidézői, tele torokkal azt kiabálják, hogy nekik erős kormány kell.

Mi e minduntalan előrántott frázist némely urak részéről egyszerüen a politikai farizeismus kifolyásának tartjuk. Ha mindenki ugy beszélne, mint ma Pulszky Ferencz, hogy igenis, kivánjuk a kormánytól, hogy legyen erős s mi készek vagyunk támogatni, akkor nem kétkednénk, hogy csakhamar meg lenne az „erős kormány“ — már aztán akár a mostani, akár egy másik, az egyre megy. De mikor ugyanazok deklamálnak erős kormányról, a kik soha semmiféle kormányt nem támogattak, csak addig, mig az ő szeszélyeiknek engedett, a kik minden kormány actióját lehetetlenné teszik azon egyszerü okból, mert maguk szeretnének a helyébe ülni; akkor azt kell mondanunk a mostani kormányférfiaknak, legyenek valóban erősek e velleitásokkal szemben, s állitsák fel egész határozottsággal a helyzet parancsolta alternativát, hadd lássuk, mi nagyobb és hatalmasabb a magyar képviselőházban: az ambitiók által sarkalt clique-szellem-e, vagy a hazafiság.

Az 1873-iki zárszámadás az állami számvevőszéknek arra vonatkozó jelentésével együtt, ma a kormány által a képviselőháznak bemutattatott. Nehány érdekesebb pontot a számvevőszék jelentéséből kiszakitunk már mai lapunk számára: a 73-ki zárszámadás egyéb adatait pedig legközelebb közlendjük.

A pénztári pótkezelés — mint az állami számvevőszéknek ma beterjesztett jelentéséből értesülünk — már 1873-ra nézve meg lőn szüntetve. Addig, valamely év rovására a következő év márczius havának végéig lehetett utalványozni, s ez utalványok április végéig voltak kifizethetők; a pénztári kezelés tehát 16 hónapot foglalt magában: azon uj intézkedés folytán azonban, melyet a miniszterium a számvevőszék kezdeményezése alapján foganatositott, a pénztári kezelés csak 12 hónapig tartand s igy egy közigazgatási év bevételi és kiadási forgalmáról az eddiginél hivebb képet fogunk nyerni.

A jogilletékek régóta leggyengébb részét képezik pénzügyi administracziónknak. A hátralékok e czimen óriási mérvben szaporodnak évről-évre. — Az állami számvevőszék jelentése szerint 1873-ban e czimen előiratott 17.017,671 frt. Azonban tényleg csak 12.904,863 frt fizettetett be, s igy ujabb hátralék maradt 4.112,808 frt, ugy hogy a megelőző évek hátralékával együtt az államnak ma a jogilletékek czimén 20.149,032 frt követelése van künn. Megdöbbentő eredmények! melyeknek láttára az ember joggal kérdheti, hogy ily pénzügyi adminisztrátió mellett, mely az esedékes és folyó tartozásokat sem tudja behajtani — van-e, és lehet-e kilátás, hogy az adók emelése mellett is kivergődhessünk pénzügyi bajainkból? Ime csak az egyenes adóknál és a jogilletékeknél 56 millió frt követelése van az államnak, a mely nem foly be, nem azért mert az illetők nem birnának fizetni, hanem azért, — mert a pénzügyi adminisztrátió oly silány és rosz, hogy nem birja behajtani az állam követeléseit.

A pénzügyminiszter — mint tudjuk — 1875-re 6 millió frtot előirányzott, mint oly bevételt, mely az adóhátralékokból be fogna folyni. Mennyiben remélhető ezen összegnek befolyása a pénzügyi adminisztrácziónak mai rendszere mellett, azt szomoruan illusztrálja a következő adat, melyet a számvevőszéknek az 1873-diki évre vonatkozó jelentéséből veszünk ki.

Ugyanis 1873-ban nemcsak hogy a megelőző évekből átszármazott hátralékokból nem folyt be semmi, de még az 1873-ra kirovott folyó egyenes adóból is tényleg nem folyt be 9.023,096 frt. És ehhez hozzáadva a megelőző évek valóságos adóhátralékát 27.226,708 frttal, az egyenes adóhátralékok 1873 végével 36.249,804 frtra szaporodtak.

Az egy évi összes egyenes adókirovás 66 millió frt; melynek több mint fele ma hátralék. Oly eredmények, melyek megdöbbentők, melyek bizonyitják, hogy egy szigoru adókivetési rörvényre égető szükség van; és bizonyitják azt, hogy a pénzügyi igazgatásnak mai rendszerével — mely mellett a átralékok ennyire felszaporodhatnak — határozottan és végleg szakitanunk kell.

A „Hon“ kétségbe vonja azon állitásunkat, hogy a miskolczi ujabb fusionalis mozgalomtól a városjobboldali pártja távol áll; s kétségét az „Egyetértés“ azon értesülésére alapitja, mintha a fusiót szervezni akaró bizottságban hat deákpárti egyén volna. S ezzel azt hiszi a „Hon“, meg van czáfolva a mi „jólértesültségünk.“ Pedig, hogy a mi állitásunknak igazat adjon t. laptársunk, ehez nem kellene valami nagy értesültség, csupán a tények egyszerü megértése. A ki a miskolczi szervező bizottságnak telivér szélsőbaloldali programmját olvasta, mely a „Hon“ hasábjain is megjelent, lehetetlen, hogy a bizottság tagjai közül csak egyet is deákpártinak tarthasson; mert azon politizáló urak, kik a kiegyezést békés uton bár, fel akarják forgatni, s az absolut függetlenség elvét proclamálják, kiket ép azért Mocsáry az „Egyetértés“-ben „lelkéből üdvözöl“, kiknek programmját Mocsáry a magáénak vallja: azok közül hajdanában szavazhatott ugyan egy-kettő, például Boldogh A. ur, szeszélyből a Deák-párttal: de azokat ujabb időben sem mások nem tekintették, sem magok magokat nem vallhatták komolyan deák-pártiaknak.

Mennyire szükséges a házassági jog reformja nemcsak Németországban, hanem nálunk is: azt azon nehány eset igazolja, mel a legutóbbi időben a képviselők és jogászok körében élénk feltünést okozott. Egy unitárius nő a fővárosban egy katholikus férfival házasságra akarván lépni, val mennyi keresztény hitfelekezet lelkészei azért vonakodtak a házasságot megkötni, mert az unitárius fél a szt. háromságróli tant nem hiszi s igy e nevezetes keresztény dogma nélkül kereszténynek nem tekinthető. A felek Erdélybe irtak és onnét azon választ vették, hogy ott csak az e etben eskethetők meg, ha egyik fél pár hétre lakását oda átteszi. Végtére sikerült a fővárosi református pap kifogásait eloszlatni, a ki megigérte, hogy ezen jegyesek frigyét egyházilag megáldja. — Egy második esetben oly katholikus és protestans felek akartak házasságra lépni, a kik másodizben rokonok. Az illető szentszék a dispensatiót megtagadta, azon okból, mert a katholikus egyháznak nem áll érdekében a vegyes házasságok megkötését elősegiteni. Minthogy ily dispensatio nélkül a házasság katholikus szempontból érvénytelennek tekintetik s a polgári hatóság csak a protestans félnek adhatja meg a fölmentést, ezen jegyeseknek nem marad egyéb, minthogy egyikök a másik vallására térjen át.

E napokban egy kir. törvényszék itélete lett ismeretes, a melyben egy protestans magyar állampolgár által Svájczban kötött polgári házasság Magyarországban is érvényesnek ismertetett a II. József-féle pátens azon határozata értelmében, mely szerint magyarországi protestansok külföldön kötött házasságai, ha az ottani törvényeknek megfelelnek, Magyarországban is érvénynyel birnak. Ettől tökéletesen eltér egy másik törvényszék határozata, melynek folytán egy keresztény és izraelita közt Ausztriában kötött polgári házasság érvénye Magyarországra érvénynyel birónak nem ismertetett el, s az ezen házasságból származó gyermekek mint törvénytelenek igen jelentékeny örökségből kizáratta.

E zavaros jogviszonyok számos családban nagy keserüséget okoznak. Különösen Erdélyben oly nagyok az eltérések a különböző felekezetek házassági jogai közt, hogy ott alig van két különböző felekezet közt kötött házasság, melyet egyik alapon érvényesnek, a másikon érvénytelennek ne lehetne mondani.

Az igazságügyi bizottság tegnap délután 5-től fél 9-ig tartott ülésében folytatta és bevégezte a kézbesitőkről szóló törvényjavaslat tárgyalását. Jelen volt Pauler igazságügyminiszter. A 4-ik §-nál, mely a távoleső puszták és külhelyeken való kézbesitésről szól, a törvényjavaslat azon intézkedése, hogy a kézbesitő fuvarköltségét az indokolt fél viselje, mellőztetett s e kötelesség az eddig fennálló gyakorlat szerint a községekre ruháztatott. Az 5-ik §. a 4-ikkel vonatik össze. A 6., 7., 8. §-nál, mely a kézbesitő közegek felelősségéről — s a mulasztások megtorlásáról szól, következő elvek fogadtattak el: A kézbesitések szabályszerü teljesitéséért első sorban kis és nagy községekben a jegyző, városokban az e czélra kirendelt közeg felelős. A kézbesités teljesitése körül elkövetett mulasztás vagy visszaélés miatt a mennyiben az büntetésre méltó cselekvényt nem képez, fegyelmi eljárásnak van helye. Ezen fegyelmi eljárás a járásbiró, illetőleg törvényszék megkeresésére mindig elrendelendő. A keresetek a törvényrendtartás szerint illetékes bíróság hatásköréhez tartoznak és a polgári magánjog elvei szerint itéltetnek meg. A 9., 10., és 11. §-ok jelentéktelen módositással elfogadtattak. A törvényjavaslat szövegezésével a bizottság által tett módositásokhoz képest Dálnoky Barna előadó bizatott meg s ugy ezen, mint a birósági végrehajtásokról szóló javaslat, az e hó 29-én tartandó ülésben fog hitelesittetni.

Bécs, jan. 27. (Eredeti levél). Jól értesült belgrádi tudósitások szerint a jenlegi kabinet igen ingatag lábon áll. Mint állitják a Belgrádban ez idő szerint ismét igen hatalmas orosz befolyás ellene van, mig támogatása a többi hatalmak egyikének sem áll érdekében. Egész biztossággal várják, hogy Marinovits, a volt miniszterelnök ujra megbizatik az államügyek vezetésével. De még valószinübb az, hogy a mostani kultuszminiszter, ki Pétervárott persona gratissima, fog uj kabinet alakitására felszólittatni.

Bécs, jan. 27. (Ered. levél), A czukor adó visszatérités tárgyában összeült enquete gyorsabban ejti meg tanácskozásait, mint talán maga is reménylette. Tegnap hatátozatra jutva feloszlott. Az adózás régi alapja, a czukor súlya, mint kilátásba helyeztem, csakugyan elvettetett, s a mérés jövőben, ha a javaslat, a miben nincs ok kétkedni, elfogadtatik, a szinpontositás (polarisation) utján sacharometerrel (czukortartalommérő) fog eszközöltetni. A nyers czukrot illetőleg 90, a tisztitott czukrot illetőleg 99 fok tartalom vétetett minimumul. — Történt-e megállapodás a métermértékrendszernek mielőbbi átvitele iránt a szesz, sör és czukorgyárak adó alá eső edényeit illetőleg, arról nem birok még értesitéssel; de fel kell tennem, hogy történt, mert a legközelebbi termelési idényig ez irányban rendben kell lenni.

L—r.

A Porta, mint a W. T. Konstantinápolyból értesül, a halálos itéletet végre akarja hajtani azon öt egyénen, kik a podgoriczai vérengzés okozói voltak. A többi büntárgyalás 20—30 évi börtönnel büntettetik. A nagyvezir bukása ugyancsak a W. T. szerint rövid időn bekövetkeznék.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése január 28-kán.

Az országgyülési karzatokra igen nagy közönséget vonzott az a várakozás, hogy báró Sennyey Pál ma fogja tartani beszédét. Sorrend szerint meg is tartotta volna, ha ebben Mariássy Béla által (a ki ezuttal nem rég kiadott könyvét legalább felerészében elmondta) meg nem akadályoztatik. De azért azoknak, a kik Sennyeyt hallgatni jöttek, még sem volt okuk nehezteni a sorsra, várakozásuk nem teljesülése miatt, mert Pulszky Ferencz beszéde által nem várt kárpótlásban részesültek. A mai ülésnek kétségkivül ez a beszéd volt a legérdekesebb momentuma, Pulszky beszédje fris szélhez hasonlitott, mely a tikkadt légen keresztül áramlik. Meglehet, hogy némelyek tüszkölnek, sőt talán náthát is kapnak tőle, de ezeket leszámitva e beszéd után a légkör alkalmasabbá vált a szabadabb lélegzésre. A deákpárti töredékek titkait őszinte modorban az ország elé terjeszteni a legjobb mód az ellentétek kiegyenlitésére, melyek minélinkább titkoltatnak, annálinkább növekednek. Pulszky provocatiójának Sennyey és Lónyay ellen ez a czélja volt, s van okunk hinni, hogy hatását nem is téveszté el. De ez a beszéd érdekes azért is, mivel megszakitá az eddigi vita melancholikus szárazságát, — s a kétségbeesés álpathoszát átvitte az egyszerü őszinteség s nyiltság férfias hangjába. Mondott erős dolgokat ugy a kormánynak, mint a pártoknak, de a mit mondott, nem egyéni érdekből, s oly jóizüen mondta, hogy elvette a szavak értelmének keserüségét. Beszédjének nagy része rögtönzés, melylyel a gyakori közbeszólásokra válaszolt, — s volt egy rendkivül ügyes fordulata, melynek az ellenzék felült egy pillanatra s a szónokot harsogó helyeslésben részesité. E fordulat az, melyben elmondja: minő kormánynak akarja megszavazni a költségvetést? Az ellenzék e szavakat a kormány ellen irányzottaknak, s végleges bizalmatlansági szavazatnak vélte, pedig Pulszky éppen a jelenlegi kormánytól várja azt, hogy erős kormányná alakuljon át. Mert ha a kormány önmagában erős, akkor nincs szüksége, hogy nagyon sokan támogassák. Honmentő eszméket nem mondott, mert ilyenek neki nincsenek, — de e miatt nem esik kétségbe, mert szerencsére, a hazát nemcsak egyféleképen lehet megmenteni. Tisza Kálmánhoz szólva, föltette a balközép vezérétől, hogy azon esetben, ha a közjogi párt a mostani-választ ason is győzni fog, abba fogja hagyni a közjogi ellenzékeskedést. A szélsőbalra ilyen czéllal nem számit. Nem is fog soha.

Elnök: Perczel Béla. Jegyzők: Wächter Frigyes, Szeniczey Ödön. A kormány részéről jelen vannak: Bittó István, Ghyczy Kálmán, Szapáry Gyula gróf, Pauler Tivadar, Bartal György, Trefort Ágost, Zichy József gróf, Szende Béla, Pejacsevics Péter gróf.

A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatván, észrevétel nélkül hitelesittetik.

Ghyczey Samu és Schwartz, Gyula kérvényeket nyujtanak be, melyek a kérvényi bizottsághoz utasittatnak. Ezután

Beöthy Algernon interpellálja a belés igazságügyi miniszteretket, egy Debreczen környékén garázdálkodó rabló banda kiirtásának érdekében. Közöltetni fog a belügyminiszterrel.

Ezután következik a napirend, az 1875-ki költségvetés általános tárgyalása.

Zsedényi Ede Hamlettel kezdi, a ki szerint sokkal több dolog van a földön, mint a mennyiről bölcseszetünk álmodik. Azt hiszi Hamlet Magyarországból vonta le ezen állitását. Megtámadja azon doctrinákat, melyek politikai átalakulásainkat vezették. Az 1848-ki eszmékkel anomaliának látja az 1867-ben életbeléptetett bureaukratikus rendszert, sajnálja a municipális hajlamok eltünését. Kimondja, hogy mint a budgetek bizonyitják, csak irodai, utazási, napidij és egyéb költségekre annyi költség fordittatik, a mennyibe az összes törvényhatóságoknak összetörvényhatósági költségei kerülnek.

Ezen bajon kell a kormánynak erélyesen segitenie. Szóló itt egyes számadatokat sorol elő, melyek azonban, miután beszédének fonalát elvesztette, teljes összefüggésükben nem érthetők. Konstatálja továbbá, hogy oly többséget a házban nem képzel, mely azért emelné a közadókat, hogy továbbra is milliók pazaroltassanak államgépgyár, államerdők, államvasutak, vasmüvek és bányáknak a valódi szükségnek meg nem felelő fenntartására vagy létesitésére.

A mi a megtakaritásokat illeti, azokat még nagyobb mérvben hiszi eszközölhetőnek, mint azt a pénzügyi bizottság tette. Igy legjobbnak tartaná, ha az államvasutak bérbeadatnának, törölni kivánná továbbá az állam gépgyárára előirányzott költségeket is.

Az államerdők czime alatt 2.401.707 frt irányoztatik elő, mint netto-jövedelem: az 1873-ki zárszámadás szerint az akkor 4.764,000 frttal előirányzott netto-jövedelem tettleg 1.055,000 frtra szállt alá. Ha haszon és tüzifa vágása az erdőknek csak azon részeire szoritatnék, hol ezt szerződések vagy szolgálmányok követelik, a készletben levő fatermesztmények pedig eladatnának, az előirányzott üzleti költségeknél másfél milliót lehetne levonni, anélkül, hogy a fedezett összeget le kellene szállitani. Általában pedig megjegyzi, hogy a magyar állam üzleteinél eddig az volt a tapasztalás, hogy mennél több költséget forditottak rájuk, annál kevesebb volt a tiszta jövedelem. Ez állitását hosszan bizonyitja pédákkal.

Szóló örökös fallatiának tartja vesztett milliók után ujabb milliókkal futni. Vannak másrészről, kik azt hiszik, hogy a vasmüvek, bányák és gyárak sem fognak vevőkre akadni, s azért megakarják szavazni reájuk a kiadásokat. Szólónak az az aggodalma, hogy az üzletnél alkalmazott tisztviselők idegenitik el a vevőket. Első sorban és mindenekfelett szükséges, hogy a rendes költségvetésnél az egyensuly helyreállittassák, s mivel ezt a részletes tárgyalás alatt vagy épen nem, vagy csak időveszteséggel lehetne elérni, azért a következő inditványt adja be:

Inditvány az 1875. évi összes államköltségvetés tárgyában:

Tekintve, hogy az ország közhitelének érdekei parancsolólag követelik, hogy az állam rendes szükségletei a folyó közjövedelmekben teljes fedezetet találjanak, az 1875. évi államköltségvetés azonban 4 mil. 339,992 frtnyi rendes hiányt mutat fel;

tekintve, hogy az 1873. évi költségvetés tárgyalása alkalmával, a rendes szükséglet fedezésénél mutatkozott hiány elenyésztetése végett a törvényhozás az állam adóbevételeit ötödfél millióval emelvén, a kitüzött czélt azért el nem érheté, mert a rendes kiadások összegét tetemesen le nem szállitotta, — általában e hét évi tapasztalás azt bizonyitá, hogy az 1868. évtől fogva 60 millió forinttal emelkedett rendes kiadásunknak igen tetemes leszállitása nélkül, az államháztartás nem is rendezhető;

tekintve, hogy a különböző államvállalatokra, különösen gépgyár, vasutak, vasmüvek, ércz- és kőszénbányák, fatermelésre forditott üzleti költségeknek a ház előtt fekvő eddigi pénzügyi eredményei oda mutatnak, hogy e költségeknek szaporitása nemcsak jövedelmekben ellensulyozást nem nyert, de a veszteség évről-évre nagyobbodvan, az ország ily nagymérvü szükség által parancsolt igényeknek államháztartása állandó deficitje nélkül megfelelni nem is képes;

tekintve, hogy az államköltségvetés tészletes tárgyalása alatt az érintett rendes hiány megszüntetése iránti feladat megoldása, mely az összes miniszteriumnak közbenjárását követeli vagy épen nem, vagy nagy időveszteséssel lenne eszközölhető, alulirt inditványozza:

A képviselőház határozatilag utasitsa a pénzügyi bizottságot, hogy az 1875. évi rendes államköltségvetést, annak részletes tárgyalása előtt, az összes miniszterium hozzájárulásával ujból átvizsgálván, az állam rendes kiadásai és a folyó rendes közjövedelmek között mutatkozott hiány megszüntetését kiválólag azon üzleti költségeknek, melyek az állam különböző vállalatai és iparmüveire nézve javaslatba hozattak, leszállitása által okvetetlen ugy eszközölje, hogy az összes rendes kiadások a folyó jelen közjövedelmekkel fedeztethessenek. (Helyeslés.)

Kármán Lajos hosszas visszatekintés után azon nagy politikai elvből kiindulva, hogy: „salus rei publicae suprema lex esto“ s azon meggyőződéstől áthatva, hogy az országot válságos helyzetéből el ak ugy menthetjük meg, ha az általa jelzett módok és eszközök segitségével évi államháztartásunk a normal-budget alapján rendbe fog hozatni, e czél elérését azonban oly budgettel, melyben még a rendes szükségleteknél is 4.339,000 frt hiány mutatkozik, biztositva nem látja, tekintettel a rendkivüli viszonyokra is, az 1875-ki államköltségvetést még részletes tárgyalás alapjául sem fogadja el.

Öt percznyi szünet után:

Pulszky Ferencz. T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Bocsánatot kérek, hogy olyanokat fogok mondani, a milyeneket már mások is elmondtak és olyanokról fogok szólni, a mikről mindenki elégséges tudomással bir. Hanem mégis szükséges, hogy ily válságos pillanatban, a melyben most az ország van, visszapillantsunk és nézzük, hogy mi az, a mi bennünket legközelebb aggaszt. A mult esztendőben, körülbelől most egy éve, azon öntudatra ébredtünk fel, hogy fedezetlen deficzittel állunk szemközt. — Mindnyájan tudtuk, hogy költségeink nagyok, tudtuk, hogy jövedelmeink ezt nem fedezik; de azt, hogy egyszerre ott fogunk állani fedezet nélkül a nagy szükség mellett, azt nem hittük. A mint tehát ez kiderült, egy kormányválság következett be. Találkoztak hazafiak, áldozatkész férfiak, kik azon nehéz időben átvették a kormányvezetését és keletkezett egy miniszterium ad hoc, melynek főfeladata az volt, hogy financziális bajainkból a mennyire lehet és minél előbb kimentsen. Az első feladat természetesen az volt, hogy kölcsönt kellett kötni, a külföldhöz fordulni, hogy segitsen legközelebbi bajainkon s akkor láttuk, hogy bajaink sokkal mélyebben gyökeresztek, mintsem hittük. Mert, hogy pénzre volt szükségünk, ez közönséges baj Európa minden kormányánál, alig tudok egyet, kettőt, mely ez alól kivételt képezne, de ezeknek van hitelök, mi pedig, midőn a külföldhöz fordultunk azt találtuk, hogy hitelünk nincs; kölcsönt csak oly feltételek alatt tudtunk kapni, minők alatt csak megszorult ember kap: tudniillik rövid időre és nagy kamatra. Igen, mert a külföld még nem szokott hozzánk, még nem régóta ismer bennünket, mi csak az 1867-ki kiegyezés óta (Felkiáltások a szélső balon: 1848 óta! Halljuk! Halljuk!) igen 1867 óta léptünk be az európai nemzetek concertjébe. (Helyeslés jobbfelől). Nemcsak 1848-ban, de még sokkal régebb időben is tisztelt és dicső volt a magyar név, de a magyar államiság az 1867. évben vezettetett be az európai nemzetek sorába. (Élénk helyeslés jobbfelől) és épen azért nem ismertek bennünket, jól tudták ugyan, hogy vitéz, igen vitéz nemzetek vagyunk, jól tudták, hogy mindig készek vagyunk adni „vitam et sangvinem“, de azt is tudták, hogy régi példa szerint „sed avenam non“ (Élénk derültség). Épen azért nem igen volt hitelünk; (Felkiáltások balról.)

És most van?! mert nem tudják, vajjon meg van-e bennünk azon áldozatkészség, mely nagyobb, mint a készség vért áldozni, ha vajjon tudunk-e és akarunk-e rendesen és takarékosan élni és tudjuk-e fizetni adósságainkat. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Pedig ez adja meg az életképességet a mostani időben, többé nem az a nagy vitézség, hogy neki menjünk a fél világnak, ezen hősiesség a mostani időkben nem számit annyit, mint a rendes gazdálkodás, (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől) nem számit annyit, mintha tudják azt, hogy solid nemzet vagyunk, mely kötelezettségeinek mindig pontosan megfelel. (Felkiáltások jobb felől: Ugy van!)

Azt látjuk, hogy a külföld áldozatkészséget vár tőlünk és én részemről ohajtom itthon is meglátni azt, a mit Amerikában láttam, azt t. i. hogy a mikor roppant áldozatokra volt szükség; mert a háboru után oly nagy kötelezettséget vállaltak magukra az egyesült államok, melyek alatt majdnem összeroskadtak s midőn a nemzet, mely addig nem is fizetett állami, csak provincialis adót, egymásután jöttek a honpolgárok és kivánták, hogy adó vettessék erre és arra s kimutatták önként, hogy ez az üzletiág, s ez vagy ama czikk még nincs megadóztatva. Reméltem és ohajtottam, hogy hasonlót fogunk látni Magyarországon és reméltem látni, miképen kivánja Magyarország beváltani állásának árát. Igen jól tudjuk, hogy szabadságot, önállóságot nem lehet másképen szerezni és fentartani, mint vagy vérrel, vagy pénzzel. Adjunk hálát, hogy helyzetünk most tőlünk nem vért, (Tetszés jobbfelől) hanem csak pénzt kiván, legyünk oly nagyok, mint a hogy a helyzet megkivánja, hozzuk meg ezen áldozatot, mert különben elvesztjük állásunkat (Élénk helyeslés jobbfelől).

Igen természetes, hogy a miniszterium az első perczben többet ennél nem tehetett. Hanem a mint összejöttünk most ismét azt reméltük, hogy azon két elvet, a mely nélkül az államháztartást rendezni nem lehet, t. i. azon két elvet: hogy keveset költsünk és többet vegyünk be, ezen két elvet, mondom, a miniszterium egész terjedelmében keresztül viszi a költségvetésnél. Sajnálattal kell mondanom, hogy erre nézve csalatkoztam. Beadatott egy költségvetés és lehetséges volt a pénzügyi bizottságban ezen költségvetésből legnagyobb részt a miniszterium beleegyezésével hetedfélmilliót tö-

rölni, vagy legalább a másik esztendőre átháritani. Ez kettős baj. Először, mert megtöri bennünk azon meggyőződé t, melyet oly szivesen tápláltunk volna, hogy a kormány minden lehetőt megtett a takarékosság mezején; másrészről, mert a pénzügyi bizottságnak oly hatalmat ad kezébe, melyet én a parlamentarizmussal összeférőnek nem tartok. A pénzügyi bizottságnak tökéletesen igaza van, mert az ország, az egész nemzet kivánja, hogy legyen kormány. Mikor nem kormányoz a miniszter, kormányoz a bizottság, kormányoz a pártértekezlet. Hanem mi a pénzügyi bizottságot illeti, legyünk e részben igazságosak. Ez egy institutió, mely a mi parlamentarismusunkkal egykoru, mely Magyarországon egészen máskép fejlődött ki, mint bármely más országban, és ép ugy különlegességeinkhez tartozik, mint akár a delegáczió. Nem akarom mondani, hogy más parlamenteknek nincs pénzügyi bizottsága. Igen is van; de a mi pénzügyi bizottságunk, mely állandó, mely 7 év óta nagyobbrészben ugyanazon tagokból áll, mig a miniszteriumok változtak, ezen bizottság képezi az állandó elemet, a változó miniszteriumok közt. Ő tartotta meg a traditiókat, ő őrzötte meg azokat, és épen azért minél gyengébb a miniszterium, annál erősebb a bizottság.

Kezdetben, természetes volt e nagy befolyás keletkezése, belépett a miniszterium és alig tájékozhatta magát, nem volt praecedens, nem voltak zárszámadások, emelni kellett az adókat, adótörvényeket kellett behozni, és minderre nem volt semmi adat, melyre a pénzügyminiszter az első években, hogy találkozott tapasztalt, kitünő férfiakkal, kikben megbizik a képviselőház is, mert megválasztotta őket, és kikkel kicserélheti eszméit, megbeszélheti mindazon nagy szervezési terveket, melyeket keresztül kell vinnie.

Nagyon természetes, hogy ez által a felelősség egy részét a bizottságra háritotta, és mint ez mindig történni szokott, lassan-lassan igen szivesen vetették át a pénzügyminiszterek, a mint egymás után következtek, a felelősséget önmagukról a pénzügyi bizottságra. Kellemetlen volt a pénzügyminiszterre nézve egyik másik collegájának megmondani, hogy redukálja budgetjét.

Itt is, amott is, kellett volna redukálni, mert ily országban, mint Magyarország, a pénzügyminiszter az, a ki igen nagy befolyást gyakorol a többi miniszterekre, minthogy neki a dolog természete szerint utána kell látnia, hogy a háztartás mindenütt minél takarékosabban rendeztessék be. Ő neki jutott e tekintetben a fő szerep és valóban nem könnyü dolog erélyesen fellépni a minisztertársak irányában.

Nagyon természetes, hogy sokszor engedett nekik, mert azt hitte, hogy ott a pénzügyi bizottság, mely ezen segiteni fog. De ennek később azon következménye lett, hogy a kormányzat egészen átment a bizottság kezébe. (Ellenmondás jobbfelől.)

Méltóztassanak megengedni, bizonyos tekintetben; annyiban, hogy a bizottság adta az irányt, tovább megyek: csak akart adni irányt; megmondotta: ezt, és ezt kellene tenni és betette jelentésébe. A ház elfogadta, akár ráálltak a miniszterek, akár nem.

A miniszterek pedig nem szóltak ellene, de sokszor nem teljesitették. Ott volt a határozat, ki volt jelölve az irány, de ritkán teljesittetett. Emlékszem, hogy a pénzügyi bizottság ugyanazon javaslatot, melyet már megtett, két-három esztendőn keresztül, ujra meg ujra felhozta és mondta, hogy ez még nem történt meg eddig.

Nem lehet tehát azt mondani, hogy a pénzügyi bizottságra háramlik egészen azon felelősség, a mely a miniszteriumot illeti. De igenis a pénzügyi bizottság igen sokban superrevideált, igen sokszor tanácsirányt adott, de maga nem kormányozhatott; s ez épen inparlamentáris és helytelen, hogy a kormány más által vezettessék, mint a miniszterek által és azért azt kivánja mindenki, hogy a miniszterek kormányozzanak, mert ezt nem teheti sem pártértekezlet, sem bizottság, legyen az akár a pénzügyi, akár a kilenczes, mert a kormány természete szerint sohasem lehet executivája egy bizottságnak. Ez az, a mire először is figyelmeztetni akarom a t. házat.

Az egész ország e pillanatban kénytelenül érzi magát; mindenki érzi, hogy állapotunk nem olyan, mint a minőnek lenni l ellene; minden ember kész áldozatra, de egyet kiván: erős kormányt, (Helyeslés balfelől.) olyan kormányt, a mely igazán vezet, és nem vezettetik, (Helyeslés és derültség balfelől.) olyan kormányt, a melynek szeme nem káprázik, a melynek keze nem remeg. Azt kivánja, hogy oly kormánya legyen, mely ne adjon be oly budgetet, a melyből hatodfél milliót lehet törölni, (Helyeslés balfelől.) oly kormányt kiván, mely oly tvjavaslatokat terjeszszen a ház elé, melyek tisztán érthetők, könnyen felfoghatók, melyeket nem kell átdolgozni hónapokon át bizottságoknak és országgyülésnek (Élénk helyeslés balfelől.) Ez az, a mit minden ember kiván. (Ugy van! balfelől.) Nem akarunk oly kormányt, mely folyvást tétovázik és experimentál, a mely enqueteket tartat, és nézeteit minden pillanatban megváltoztatja és az által az egész országot kényelmetlen helyzetbe hozza. (Élénk helyeslés és derültség balfelől.) Azt fogják talán mondani, hogy az ily beszéd és az ily nyilatkozat, mint az enyim, nem erősiti a kormányt. Én is erős kormányt akarok és mégis ezeket mondom. Ne méltóztassanak azt hinni, hogy én a kormányt meg akarom támadni. Nem támadom meg. (Hosszas zajos nevetés balfelől.) Ezen nevetés sokkal erősebb symptoma, mint az én beszédem. (Derültség.) Én igen is támogatom a kormányt (Derültség balfelől.) mert olyan elemeket látok benne, melyek képesek erősek lenni (Derültség balfelől). A ki erős, annak nem szükséges, hogy sokan támogassák, mert az a maga erejéből is képes élni (Helyeslés jobbról.) És mert látok benne oly elemeket, kik nagyot tenni képesek, arra bátoritom, hogy menjen előre, (Nagy derültség balfelől.) igen is menjen előre és látni fogja, hogy az egész nemzet szivesen követi (Derültség és ellenmondások balfelől, élénk tetszés jobbfelől.) Ne kérjen tanácsot, hanem menjen előre. (Derültség szélső balon.) Azt gondolják, hogy a nemzet az önök kormányát kivánja? (Zajos nevetés jobb felől és derültség balfelől.) Hiszen, ha azt kivánja a nemzet, akkor nem férnének el önök egy padban, (Élénk tetszés jobbfelől.) hanem elterülnének az egész házban. (Derültség.) Addig, mig egy pad tartja önöket össze, és az ad önöknek helyet, addig önök kormányozni nem fognak. (Zajos derültség.) De vannak kormányképes pártok itt e házban, (Halljuk! halljuk!) vannak férfiak, a kik arra valók és azért ne gondolják, hogy mikor ziláltak a pártviszonyok, akkor igen könnyü egész pártokat tönkre tenni. Igen is a mi pártunk is zilált, itt is vannak többen, a kikről szeretnénk tisztább felvilágositást. (Derültség a baloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Igenis, de valahányszor önök meg fognak bennünket támadni, azt fogják látni, hogy a zilált állapot megszünt és hogy mi mind együttesen készek vagyunk azon alapelveket megvédni, a melyek bennünket összekötnek. (Helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbalon.) Igenis, különösen örülök, hogy a mostani alkalom olyan, a mikor — mert ugy látom, hogy mintegy 60-an vannak szólásra felirva, a mikor a háznak minden árnyalata, ki fogja fejteni nézeteit. Különösen örülök, hogy egy kitünő férfi van feljegyezve a szónokok sorában a kitől sokat vár a nemzet, a kinek első fellépése e házban nagy hatást gerjesztett, a ki azóta hogy pártunkba belépett mindig tisztességesen correct módon, mindig loyalisan a párttal szavazott és a párttól soha el nem távozott, a ki nem pártoskodott, a ki nem intrigált (Csernátony Lajos közbe szól: Szépen megbecsülték!) De hallgatott, hallgatott soká. Emlitette ázsiai állapotunkat, de nem mutatta meg nekünk az ösvényt, a melyen Ázsiából Európába juthatunk. (Derültség). Örvendek, hogy nem sokára lesz szerencsénk őt is hallani. (Egy hang balfelől: Ki az?) Hogy ki az? Kérem, önök jobban, vagy épen olyan jól ismerik, mint én, sokkal nagyobb benyomást tett az ő fellépése, mintsem, hogy elfelejthette volna a ház. (Zaj és mozgás a baloldalon. Derültség jobbon.) Szükséges, hogy felszólaljon azért, mert vannak lapok, vannak emberek a kiknek eljárása miután ő eddig mindig hallgatott, azon gyanura szolgáltatott irányában okot, mintha ő külön pártot akarna alakitani, s azon pártnak már előre ki volt tüzve szerencsétlen neve, a conservativ név, oly név, mely semmit sem mond. Mert ha arról van szó, hogy conserváljuk az ország institutióit és alapfeltételeit, azt mindnyájan conserváljuk, és ha arról van szó, hogy sokat kell reformálni, azt hiszem, hogy ő is éppen annyit akar reformálni, mint bármelyik közülünk és ép oly kevéssé van megelégedve a fönnálló állapotokkal mint mi. (Zaj).

De épen azért, mert vannak férfiak, a kik körülette sereglettek és azon gyanut ébresztették fel, mintha a 3 szinü magyar zászlóhoz még egy fekete csokrot is akarna tüzni (Mozgás), mintha ezen zászlót nem előre, hanem hátra akarná vinni, épen azért várva várom tőle és örülni fogok, ha hallom tőle azon szavakat, a melyekkel állását tisztázni fogja (Felkiáltások: Tovább) tovább is megyek. Van egy második kitünő férfiu, a kinek neve hozzá van kötve a 67-ki kiegyezéshez, és a kinek nevéhez hozzá tapad azon eredményeknek és hibáknak, melyek elkövettettek, nagy része. Mindenesetre oly kitünő tehetség, hogy igen sok ellensége és sok barátja van, sokan vannak, akik csillagában biznak. Igen jól tudják, hogy ő is egy idő óta nem nyilatkozott azon kérdésekben, a melyek fontosak ránk nézve. Örülni fogok ha legközelebbi fellépésénél megfogja nekünk mutatni, hogy a legközelebbi időkben sokat tanult is felejtett is (Élénk helyeslés)! fölkiáltások balfelől: Tovább!) Igenis menjünk tovább. (Halljuk! Halljuk!) Itt van az ellenzéknek kitünő vezére, kinek állását az utolsó időben szintén nem ismerjük egészen: Nem tudjuk vajjon ő, kinek tehetségét annyira tiszteljük, hol áll; mi az, ami őt tőlünk elválasztja, vajjon csak olyan mesgyeárok-féle, vagy oly mélység, melyet áthidalni nem lehet? Mert megint van egy lap, nem mondom az ő organuma, de egy organum (Derültség), mely közel áll hozzá, melynek szerkesztője legalább baráti viszonyban áll vele, mely a régi kitüzött elveket egész kiterjedésében védi és fenntartja, de azt mondja, hogy azoknak inkább theoretikus, mint praktikus értéke van; (Zajos derültség a jobboldalon és a szélső balon) mert a megváltoztatás nehézségei oly nagyok, hogy azok jóformán legyőzhetlenek. (Élénk derültség és nevetés.) Én örülnék, ha nemcsak barátságos, de politikailag is kezet nyujthatnék az ellenzék kitünő vezérének, és reménylem, midőn fel fog szólalni, okát is fogja nekünk adni, miért változott most meg egyszerre a baloldal 7 évi praxisa, a melynélfogva eddig mindig elfogadta a pénzügyi bizottság jelentését a részletes tárgyalás alapjául s most egyszerre nem fogadja el. — Én részemről világosan kimondom, hogy ennek logikáját nem értem. Meg vagyok győződve, hogy meg fogom érteni, mihelyt meghallom t. tagtársunk beszédét, de most nem értem, mert azt, hogy szükséges a budget megszavazása, azt hiszem minden ember tudja. Akár itt legyen a kormány, akár ott legyen a kormány, a budgetre szükség van, (Felkiáltások bal felől: De milyenre?!) ha parlamentáris módon akarunk kormányozni. (Helyeslés.) Vagy azt hiszi, hogy azon budget, ugy a mint van, egyáltalán nem nekünk való, hogy azt minden áron fenekestől föl kell forgatni; de hiszen 7 év óta mindig ilyen forma volt az, ugy hogy csak a részletekben lehet némi különbség és azért ezen különbséget ugyanazon erővel megtámadhatják minden egyes positióban, melylyel most az egészet megtámadják. Megyek még tovább, ez olyan propositió, melyet csak olyan párt tehet, a mely előre látja, hogy kisebbségben lesz. Mert ha többségre jutna, mi történnék? Valószinüleg kormányválság és azután egy egészen más budgetnek beterjesztése. (Felkiáltások balfelől: Indemnity!) Ha elég erősek a kormányválságot keresztülvinni, hát akkor nem volna-e sokkal jobb kész budgetet találni és csak a fedezetre forditanának időt és legalább egyik felével tisztában lenne.

Ezen propositió semmi egyéb, mint egyenes megtámadása a miniszteriumnak. (Ugy van! balfelől).

Ugy látszik, hogy talán azon ziláltság, a mely nálunk itt-ott nyilatkozik, az bántja ma az ellenzéket és egész erővel azt akarja, hogy mi erősen együtt tartsunk. (Derültség jobbfelől.)

Mondhatom, hogy soha jobb szolgálatot nem tehet a Deák-pártnak az ellenzék, mint akkor, mikor ilyen inditványokkal lép föl. (Zaj a baloldalon.) A mostani helyzetet jellemzi még az is, hogy többször hallottuk e szót: „coalitió". A coalitió mindig azt mutatja, hogy a pártok szétbomlanak, mert erős pártok közt coalitió nem lehet. Ez szól jobbra, és szól balra is. A coalitió csak azt mutatja, hogy azon elvek, melyek szerint a két párt egymás ellen szervezkedett, többé nem birnak oly fontossággal és olyan érdekkel, hogy össze tudnák tartani a pártokat. És ez tökéletesen igaz. Nyolcz éve most, kevés napok mulva 8 éve lesz, hogy a kiegyezés megtörtént. Nyolcz év elég hosszu idő arra, hogy az institutiók gyökeret verjenek. A mi 8 év előtt még kétes lehetett, minek eredményét kiszámitani nem lehetett, azt mostan meglehetősen tudjuk és látjuk az eredményeket. Két választás jött azóta közbe, a harmadiknak küszöbén állunk. Kettő megerősitette a kiegyezést, a harmadik ugy reménylem szintén megfogja azt erősiteni. (Ellenmondás balfelől).

Legyen szabad prófétának lennem, és e részben hazafiuságukra apellálnom, hogy a nemzet harmadik beleegyezése is megtörténik, ezen kérdés, mely azokat, kik különben együvé tartoznának, szétválasztja, s a mely a társadalomban oly szakadást idézett elő, ezen kérdés el fog tünni a házból. (Felkiáltások a szélsőbal felől! Nem fog!) Azt elhiszem, ottan egészen más állás van, azt az állást fel tudom fogni, nem szükség tovább magyaráznom, de azon állással (A szélső balra mutatva) kibékülni nem tudunk. Ezzel (A balközépre mutatva) lehet.

Bocsánatot kérek, hogy hosszasabban untattam a házat, (Halljuk!) be kell vallanom, hogy nekem nincs hazamentő tervem. Én még csak azon hazamentő tervek bonczolgatásába sem akarok bocsátkozni, melyeket eddig hallottam; mert akkor később szólaltam volna fel, és miután van még vagy 10—12, ki mindenik azt hiszi, hogy ő menti meg a hazát tökéletesen, — nem lehet kétségbe esnünk a felől, hogy a haza csakugyan meg lesz mentve. (Élénk derültség.) Én ideiglenesen azon módot fogadom el, melyet a t. pénzügyminiszter ur hozott fel, melyet sajnálok, hogy a pénzügyi bizottság el nem fogadott. Én annak idejében azon leszek, és arra fogok szavazni, hogy a deficzitnek nagy részét, mondjuk felét, adók és áldozatok által fedezzük, másik felét pedig a kölcsönből.

Azt fogják mondani, hogy sauguinicus vagyok. Én átlátom állapotaink komolyságát, de hogy valami különösen kétségbeejtők lennének azok, azt nem látom át. A sok számok után, melyek itt felhozatnak, az ujságok és a külföld perplexitásba jönnek. Itt mindenki annyi milliókról beszél, összeadják, kivonják azokat, aztán jön egy kis multiplicatio és végre egy divisio. (Derültség.) Igy nem tudjuk, miről van szó. Én pusztán igy fogom fel a kérdést. 25 millió deficzit lesz 75-re körülbelől. Mik e deficzit alkatrészei? Ott van először is a közlekedési miniszteriumnál 6 millió épitkezésekre. Ez a következő évben előjön még egyszer, azután végleg el fog tünni. A befektetésekre Zsedényi rendesen nevetni szokott, mert azt hiszi, hogy minden befektetés rosz, (Derültség.) pedig azon vasutak hasznát, melyeket anynyira szoktak gáncsolni, az egész ország élvezte. Igaz, hogy legelső sorban azok élvezték hasznát, kik közelükbe vannak, de hasznát vette az egész ország, mert értékesitette az árukat, a mi pedig nagy nyeremény. Van más 15—16 millió is. Ez a vasuti garantiák összege, mely a vasutaknak fizettetik. Hogy mekkora lesz valósággal azon összeg, az főleg attól függ, hogy milyen lesz az aratás; de erre nem akarok most kiterjeszkedni. Mi az a vasuti garantia? Nem más, mint kölcsön adott összeg, a mi vissza fog kerülni (Igaz! a jobboldalon.) Igaz, hogy azt kötelesek vagyunk most fizetni, de az is igaz, hogy az vissza fog kerülni. És ha most hiányzik is rá a pénz, azért nem vagyunk desperát állapotban a miatt, hogy kölcsönt kell adnunk oly adósnak, a ki mindenesetre fizető képes, ha nem fizet is jelenleg, (Felkiálltások a balold. Mikor?) 10 vagy 15 esztendő mulva és akkor nagyon fogok gratulálni az akkori pénzügyminiszternek! mert a miniszteri szék, mely most valóban töviseș, akkor bársony szék, rózsa-párna lesz. (Derültség.) Hanem mi nemcsak adósságot fizetünk, mi törlesztünk is. Azt mondják, hogy az kevés. De ne felejtsük el, hogy igen sok a földtehermentesitési papirokra nézve a törlesztés, mert körülbelől 5—6 millió. Ezt nehéz is kiszámitani, mert utána kellene nézni az egyes papirosoknak, melyeknek nem egyforma lejáratu az idejük. Én valóban nem is tudom az összeget (Széll Kálmán: négy millió). Itt van mindjárt egy auctoritás, ki jobban tudja mint én; azt mondja, hogy 4 millió. De továbbá tudjuk, hogy hol van e deficzit oka, hogy e deficzit nem oly kiadásokból ered, melyek semmit sem fognak hozni, mert az részint kölcsön, mely visszajő, részint törlesztése egy adósságnak és ugy tudom, hogy az olyan ember, ki másképen nem képes lefizetni felmondott adósságát, mint uj adósság által, még az tönkre nem ment, mert meg van a vagyona. Én mindezeket előre bocsátva kijelentem, hogy a pénzügyi bizottság jelentését egész kiterjedésében elfogadom a részletes tárgyalás alapjául. (Élénk helyeslés jobboldalról).

Máriássy Béla másfél óráig tartó beszédben ostorozza az eddigi gazdálkodási politikát, s a költségvetést részletes tárgyalás alapjául sem fogadja el.

Ülés vége 2 óra 3 perczkor.

Vidéki levelezés.

Kovászna (Székelyföld.), jan. 24.

A belügyminiszter főispáni fölmentései és kinevezései nagy dongást szültek a fölzavart darázsfészekben. A baloldali elemek már szentül hitték, hogy háboritlanul fogják tovább folytathatni üzelmeiket a deák-párti főispánok „behunyt szemei" előtt. Különösen Ugron Lázár fölmentése hatott bombakint — Ugron Gábor választóira. Kálnoky Pál fölmentését ha némelyek sajnálják is a volt főispán szeretetreméltó egyénisége miatt, legtöbben indokoltnak tartják nem csupán azért, mivel ő csaknem egészen Kühnle ügyvéd titkos baloldali befolyása alatt állott, hanem főleg azért, mert utódjától, Lázár Mihálytól, minden irányban nagyobb eredményeket várnak. E várakozás Lázár Mihálylyal szemben egészen jogosult. Ő mint városi főispán is erélye, tevékenysége és politikai bátorsága által, melyet mindenütt tapintata kisért, tünt ki nagyon, természetes, hogy mint ilyet a baloldal üldözni fogja. (Már üldözi is a „Hon"-ban és az „Ellenőr"-ben. Szerk.)

Zombor, 1875. jan. hó 25.

Ez alkalommal Mártonfi Károly városi uj főispánunkról irok.

Mártonfi Károly Bácskában oly tisztelt és oly jóhangzásu név, melynek hallatára mindenki tisztelettel föveget emel. Az eleinte szükebb körben megyéje javára müködő, s szerény elvonultságban élő férfi neve csakhamar ismertebb lett az országban is, az érdem meglelte jutalmát. Mártonfi eddigi főispánkodása alatt kifejtett buzgó tevékenysége, önfeláldozása, mint ismét ujabbi érdemek, jó befolyásuak voltak e megyére, melynek egy erélyes vezetőre volt szüksége.

A városi főispánságok ujabb rendezése alkalmával Mártonfi Károly Zombor sz. k. és Baja törvényhatósági joggal felruházott városok főispánjává neveztetvén ki, tegnap tartá székfoglalóját a városház gyülésezési termében, mely alkalommal Athanaczkovits György városi főjegyző által szerb nyelven üdvözöltetvén, ennek bevégezte után a főispán ur magyarul válaszolt, megköszönvén a fogadtatást; de egyuttal azon észrevételt tevé, hogy miután az állam nyelve magyar s ő nem mint vendég, hanem mint hivatalos személy jelent meg a közgyülésen, elvárta volna, hogy fogadtatása magyar nyelven lészen, azonban nem tulajdonit ennek semmi fontosságot, hanem csakis annak véli a szerb nyelven történt fogadó beszédet, mivel a főjegyző a magyar nyelvet tökéletesen nem birja!

Az ünnepélyes beigtatás megtörténvén, a gyülés feloszlott. Este pedig fáklyászenével tiszteltetett meg a főispán ur. A menet a polgári kaszinóból indult a dalárdával és a tüzoltók zenekarával, a városház mellett le a főutczán, a megyeház felé, a főispán ur saját házához. Ideérve, a tisztelgés a „Hazádnak rendületlenül légy hive oh magyar!" énekkel kezdődött. Ennek végeztével Reitter Nándor ügyvéd és városi képviselő ur tolmácsolá a polgárság érzelmeit; felemlitvén ez alkalommal, miszerint a főispán, ki ifjuságától fogva ismerőse e város polgárságának s több éven át pedig lakosa e szabad királyi városnak, jó hazafisága és a megye érdekei előmozditása miatt a köztiszteletet kivivta magának s a polgárságnak osztatlan bizalmában részesül, és vegye a főispán ur ezen megtiszteltetést is ép a bizalom és nagyrabecsülés őszinte kifejezésének, azon biztositással, hogy a polgárság erősen meg van győződve, miszerint bölcs vezetése alatt a város virágozni fog.

A főispán ur köszönő beszédében kiemelve, hogy örömmel veszi e megtiszteltetést, mely mindenesetre kifejezése a bizalomnak, és főtörekvése is leend, hogy a város érdekeit előmozditsa, bár a reá ruházott városi főispánsággal teendői szaporodtak; de miután a jó katonának helyt kell állnia ott, a hova kiparancsoltatik, igy az államhivatalnoknak fölebbvalói meghagyásait teljesitenie kell, s ép ez okból fogadá el a felülről jövő bizalmas, s rá nézve mindenesetre megtisztelő intézkedést. Hogy azonban hivatásának sikeresen megfelelhessen, kéri a minden vallás- és nemzetiség különbség nélküli válvetett támogatást.

Ékesszólással mondott hosszu beszédét dörgő éljenzések kisérték. E tisztelgés is egyik jele annak, hogy főispánunk iránt osztatlan bizalom nyilvánul városunkban.

Jablonkay Géza.

AUSZTRIA.

Budapest, jan. 28.

A felségek prágai utjáról hozott minapi hirünket, a „Pest. Lloyd" félhivatalos formában mint teljesen alaptalant megczáfolta. Ma ugyan-e lap eredeti táviratban jelenti, hogy a felségek prágai utja és herczeg Auersperg tervezett nagy tánczvigalma csak azért marad el, mert a cseh feudalis aristokratia a bálon való részvétét megtagadni volt kénytelen, s igen sajátszerü indokból. Azt mondják ugyanis, Don Carlos érdekében anynyira elköltötték folyó pénzkészletöket, hogy a fejedelem fogadtatására szánt vigalmon kifejtendő ranghoz illő fényre már nem marad. Bizonyára furcsa indokolás. Az aristokraczia egyik főfeladata saját fejedelme körül nemzetét kellő diszszel képviselni. Egy idegen földi trónkövetelő oly tulbuzgó pártfogása, hogy ebbéli kötelességének ne tehessen eleget, bizonyára túl megy a kellő határon. De ki tudja az egész nem-e ürügy a cseh aristokrata ellenzék duzzogása illoyalitásának palástolására.

Az osztrák adójövedelem 1874. évi eredményeiről azon nagyérdekü tudósitást veszszük, hogy a közvetett adók tényleg befolyt összege 1.200,000 frttal maradt az előirányzaton alul, de a közvetlen adók 5 egy fél millióval tul haladták azt, s igy az összes adószolgáltatásra nézve 4.300,000 frtnyi többlet mutatkozik, a mi bizonyára jelentékeny eredmény még akkor is, ha tekintetbe veszszük, hogy a háromévi jövedelmi átlagok alapján kivetett jövedelmi adó, a kitünő osztrák behajtási rendszer, s a nép hagyományos fizetési dressurája mellett, igen közel jár azon határhoz, melyen tul a tőke megtámadtatása kezdődik. A közvetett adók minusa a miénkhez képest jóval csekélyebb; csekélyebb összegére nézve, de még inkább az, ha meggondoljuk, hogy az osztrák előirányzat jóval magasabb a hazainál.

A tarvis-pontebai vasuti vonal kiépitésének ügye, mely tegnapi napon a Reichsrathban tárgyaltatott és el is döntetett, Ausztia financziális köreit s a versenyző predil-pálya számos érdekeltjeit feszült várakozásban tartotta. A vasuti bizottság inditványa, mely szerint a kormány felszólitandó volna, hogy az olasz kormánynyal tárgyalásokat inditson a tarvis-pontebai vonalnak a megfelelő udinepontaival egyidőben való kiépitése iránt, ragy többséggel elfogadtatott. Doctor Herbszt volt a bizottsági előadó. Meggyőző beszédben kifejtette, hogy Trieszt érdekei épen nem szenvednek csorbát, ha a Rudolfsbahn Lackon és nem a Predilen keresztül folytatva épül ki. A Predil-pálya védői sem ellenezték ezen irányt, csakhogy akkorra akarák halasztani, mire Trieszt az éjszakkal a másik vonal (Predil) által öszszeköttetett, igy könyebben versenyezhet Velenczével. A bizottság (engedményképen), elejtvén az inditványban eredetileg meghatározott sürgősségi határidőt, mely alatt a kormány ez iránti törvényjavaslatát eléterjeszteni köteleztetnék (2 hónap), a Predilpálya hiveinek is adott időt, ügyök ujabb szorgalmazására, s igy még megérhetjük, hogy mindkét vonal egy időben dekraláltatik a törvényhozás által.

A jog pártjának ismét határozata van, mely a „Vaterland" élén közöltetik. Ugyanis kimondatott, hogy b. Dipalui eljárását, az abstinencziát „nem kárhoztatják." A mi kissé kétértelmü formulázás. Azt jelentse-e, hogy helyeslik, vagy azt, hogy épenséggel pálczát nem törnek felette, de követendőnek azért még sem vallják.

A világosság egyik első politikai követelmény: diplomacziai megkülönböztetésekkel nem sokra mer ni.

KÜLFÖLD.

Budapest, jan. 28.

Az orosz kormány közlönye, le Nord határozott kifejezést ad azon magatartásnak, melyet Oroszország követ Szerbiával szemben. Nevezett lap reproducálja az Augsburger Allgemeine Zeitungnak egy belgrádi tudósitását, melyet a szerb sajtó-irodából eredtnek állit és jelzi, hogy e levél szerint a szerb kormány kebelében két áramlat küzd egymással; az egyik a Marinovits által folytatott békepolitika felé hajlik, a másik a Porta ellen szeretne fellépni. Aztán megjegyzi le Nord, hogy az északi hatalmak egyetértése a békés politikát fogja Szerbiában érvényre juttatni és állitásának bizonyitására idézi a Correspondance hongroise legujabb czikkét, mely Oroszország ismert fellépését Belgrádban helyeselve emliti.

„A hatalmak ezen egyetértő fellépéséből — irja le Nord — önként következik, hogy a kedélyek le fognak csillapulni Szerbiában."

A három hatalom szoros összetartása legujabban az étiquette vitában is nyilvánult, mely szerint a szerb kormány Rosen német konsult nem akarta a többi konsulokkal egyenlő rangba helyezni, mert ez nem bir a diplomaticai agens-i czimmel, mint a többi konsulok.

Ausztria-Magyarország és Oroszország képviselői a német konsul részére álltak és kijelentették, hogy a diplomaticai agens-i czim annak, ki azzal fel van ruházva, semminemü előjogot nem ad.

Az Augsb. Allg. Zeitung helyesen jegyzi meg egyik legujabb vezérczikkében, hogy a bizalom a három hatalom szövetségének tartósságában, mely a Serrano elismerése kérdésében történtek által megingattatott, a montenegrói török conflictus gyors megszüntetése által ujra helyreállt. A béke fenntartása — irja az Aug. Allg. Z. – önként következik abból, hogy a három hatalom a szerződések magyarázata felett megegyezett és hogy elég erővel bir az összhangzó interpretátiónak érvényt szerezni.

A „Memorial diplomatique" egy csodálatos dementi-val lepi meg a világot. E különben jól értesült lap egy félhivatalos jegyzékben megczáfolja amaz — szerinte — általánosan elterjedt hirt, mintha Németország csapatokat összpontositana a franczia határon. Erről még eddig nem hallott senki semmit és a dementi azon benyomást teszi, mintha általa ez irányban figyelmet akarna kelteni a franczia kormány. Vagy talán az egész csak pressio akar lenni, mely által a franczia kormány a pártokra akar hatni és ezeket egyetértésre inteni?

Különben franczia politikai körökben a leghitetlenebb hirek keringenek. Majd arról van szó, hogy Aumale herczeget fogja a nemzetgyülés Francziaország élére helyezni, majd a hadseregben készülőfélben levő bonapartista pronunciamentóról akarnak tudni. Mac-Mahon mélyen hallgat. Hanem környezetében ugy beszélnek az államcsiny lehetőségéről, mintha ez a világon a legtermészetesebb dolog volna.

Budapest főváros közggülése.

— Második nap, jan. 28. —

A napirendnek folytatólagos letárgyalása előtt, az ülés megnyitása után kihirdettetett a 3-ad oszt. tanácsjegyzői állomásra tegnap beadott szavazatok eredménye. Harmadjegyzővé e szerint Pözel István lett, mint már tegnap jeleztük. — Az ujonnan választott tanácsjegyző ezután feleskettetett.

A napirendre térve, folytattatik a vita a fővárosi javadalmi dijjegyzék iránt beterjesztett javaslat fölött.

Megállapittatik az épületfa dijtétele 1 krban (eddig 2 kr. volt), a müfáé $1\frac{1}{2}$ kr.: (eddig 2 kr. volt). A szilva dijtétele 5 krban állapittatik meg.

A szeszes italokra nézve a p. ü. bizottság az eddigi fogyasztási pótlékot kivánja fenntartatni, ennek ellenében Matolay Elek e pótlékot ebből az indokból kivánja 50%-al fölemelni, hogy ezáltal némi gát vettessék a pálinkaivás terjedésének. A közgyülés azonban mellőzve Matolay inditványát, a p. ü. bizottság javaslatát fogadja el.

Az igy megállapitott dijjegyzék a tanács által rektifikáltatván, a közgyülésről felvett jegyzőkönyvhöz mellékeltetik s jóváhagyás végett a belügyminiszterhez beterjesztetik.

A jogügyi bizottság s a tanács aziránt tesz előterjesztést, hogy két tanácsi ügyosztályhoz egy-egy tanácsosi állomás szerveztessék.

Máttyus Arisztid odanyilatkozik, hogy e tárgy a budgettárgyalásig elhalasztassék.

Steiger azt mondja, hogy a két tanácsnoki állomás rendszeresitése teljesen felesleges, de meg a közgyülés takarékossági elveivel sem egyezhetik. Inditványozza, hogy a 34-es bizottság által alkotott szervezet felülvizsgálására egy bizottság neveztessék ki.

Ez inditvány mellett s ellen sokan szállnak sikra; egymásután beszélnek Kammermayer, ki az előterjesztést pártolja, Rupp tanácsnok, Királyi Pál, Széher Mihály s Szentkirályi.

Szavazásnál Steiger inditványa nyer többséget, s eszerint ez ügyben bizottság fog eljárni s jelentést tenni. A bizottság tagjai a főpolgármester, Steiger, Széher Mihály, Szentkirályi, Havas Ignácz, Országh Sándor, Királyi P. Stangl, Haris Sándor és Busbach Péter.

A jogügyi bizottmány a tanács véleményet terjeszti elő Szentkirályi Mórnak a fővárosi közmunkák tanácsának megszüntetése iránt tett inditványára. A közgyülés ez ügyet Szentkirályi inditványára egyelőre függőben hagyja.

Széher Mihály inditványozza, hogy a Göbl-féle házra kisajátitás utján szerzett — s a kisajátitási árnak hat hó alatt lefizetésétől föltételezett — tulajdonjog elévülni engedtessék, mert e kisajátitás káros s czélszerütlen.

Ez inditvány ellen Matolay Elek szólal föl s különböző indokokból azt akarja bebizonyitani, hogy azon jogot a főváros többé már nem hagyhatja elévülni. Az inditvány elvetését sürgeti.

A közgyülés Széher inditványát véleményadás végett a jogügyi bizottságnak adja ki.

Az ülés esti fél 8 órakor ér véget.

Holnap d. u. 4 órakor folytattatni fog, nem a vigadóban, hanem a régi városház tanácstermében.

Tanügy.

Nevelő- és magán-tanintézeteinkről.

(H. L.) Helyén és idejénlevőnek tartjuk, hogy midőn a közoktatási és népnevelési ügy minden ágazatában üdvös fölpezsdülés tapasztalható, azon kórtünetek se maradjanak a tanügy barátai előtt elleplezve, melyek aggasztó mértékben mutatkoznak egyidő óta közoktatásügyi organismusnnk egyik igen lényeges tagján: nevelő- és magán-tanintézeteinken.

A ki közvetlen közelről, személyes tapasztalásból ismeri azon nehézséget, melylyel a tudományos ismeretek közvetitése, és a neveléseti elvek érvényesitése különösen a tultömött fővárosi középtanodáknál összekötve van, és ismeri továbbá azon hiányokat is, melyek e téren a kormány és a főváros tagadhatatlan bőkezüsége daczára fönforognak: az csak örvendhetett ama vállalkozási szellemnek, mely a magán nevelő- és tanintézetek létesitése körül az utóbbi időben legkivált Budapesten kifejlett. Mert ha nagyban és egészben áll is azon igazság, hogy az ily intézetek surrogátumnál egyébnek nem tekinthetők és sem szervezetileg, sem a belső fölszerelés tekintetében az állami vagy felekezeti iskolákkal nem versenyezhetnek — a magán tan- és nevelői intézménynek meg van a létezési jogosultsága már csak azon elvnél fogva is, hogy kevesebb növendéket a mindenesetre megkivántató helyes beosztás, és a supponált tanári buzgóság mellett nagyobb eredménynyel lehet oktatni és nevelni is, mint ahogy ez a nyilvános tanodák legtöbbjében történhetik.

A valónak szomoru képe azonban egészen az ellenkezőről kénytelen meggyőzni a gondos és lelkiismeretes szemlélőt. Nevelő- és magánintézetünk van csupán itt a fővárosban is a kellőnél több, de azok közt egyetlenegy sincs, mely a hozzákötött várakozásnak teljesen megfelelne, igen kevés van olyan, hol az üzérszellem a lelkiismeretességet még teljesen el nem nyomta s az enemü intézetek legtöbbje valóságos mételye a közoktatási ügy egészséges fejlődésének, a mennyiben absolute nincs más czélra alapitva, mint hogy tulajdonosának lehető sok anyagi hasznot hozzon.

És a különnemü és különböző társadalmi osztályok által fenntartott intézetekben évenkint több ezer ifju és leányka nyeri ugynevezett kiképeztetését, mely a legtöbbször nem áll egyébből, mint a busásan fölszámitott havidijak fölszedéséből, a drága életidőnek haszontalan elfecsérléséből és a szinházi görögtüz mintájára scenirozott brillians zárvizsgálatból, mely után nem tudni, ki nevet jobban, a növendék-e azon, hogy mennyire fölültette az intézettulajdonost, avagy ez-e a szülők megbocsáthatlan jóhiszemüségén.

Tetézi a baj intensivitását még azon körülmény, hogy a magán tan- és nevelőintézetekben már csak azok drágaságánál fogva is legkivált a jobbmódu szülőknek gyermekei helyeztetnek el, tehát olyanok, kik hivatva lesznek majdan a társadalomban kiválóbb állást foglalni el.

Nézetünk szerint nincs ok, mely mint a magánvállalkozási kedvet e téren zsibbasztani szükséges lenne — de ha valahol, ugy itt van helye az állami ellenőrzés oly szigoru gyakorlásának, a minőt csak képzelni lehet. Ami eddig ellenőrzésnek neveztetett, nemcsak nem volt az, de roszabb volt a semminél, mert kellőleg nem foganatosittatván, a

hiányokat sem észre nem vette, sem nem orvosolta, emellett pedig eszközt adott az ily üzérek kezébe minél jobban hangzó név megszerzésére és növendékek toborzására.

Mély meggyőződésünk, hogy magánnevelőintézeteink az eddigi állapotban a társadalom nagy kára nélkül nem maradhatnak s kötelességünknek tartjuk, ez ügyre felhivni az oktatásügyi miniszterium figyelmét.

Mindnyájan élénken emlékezünk azon botrányos szóváltásra, mely a jelen iskolai év kezdetén a Dúshegyi-féle nevelő intézet tulajdonossa és az intézetnek egyik volt tanára közt két helybeli napi lapban folyt. A mit ez a beavatott egyén ez intézet beléletéből nyilvánosságra hozott, az több volt mint botránkoztató, mert nemcsak indokoltnak, de szükségesnek mutatta ki ez intézetnek rögtöni bezárattatását. A cultusminiszter ur, mint bizonyosan tudjuk, proprio motu vizsgálatot is rendelt el ez ügyben. Ez helyén volt, mert egyoldalu vád alapján nem szabad senkit elitélni, még akkor sem, ha e vádak oly sujtó természetüek, és annyira birnak a valószinüség kellékével, mint az ott fölhozottak. De nem képzelhetjük, honnét van az, hogy e vizsgálat eredménye tudtunkkal mindemainapig sehol közzé nem tétetett s nincs rendén, hogy ily nyilvánosan fölhozott és nyilvánosan meg nem czáfolt vádakkal sujtott tan- és nevelőintézet ma is működik s 8 osztályu főgymnásiumra állithat ki érvényes bizonyitványokat.

Nekünk semmi közünk nincs az ügynek személyi részéhez; e sorok irója középtanodai tanár ugyan, de soha semminemű összeköttetésben nem állt s nem áll egyetlenegy magán tan- vagy nevelő-intézettel sem: de mint a tanügynek oly őszinte barátja, a kit tisztán az ügyszeretet vitt e pályára, csak mélyen fájlalhatja, hogy a cultusminiszterium tekintélyét, ily módon állitják pelengérre egynémely tisztviselői s hogy akadnak „jónevü“ középtanodai tanáraink közt is olyanok, akik magas föladatuk méltóságáról megfeledkezve pár forintnyi mellékkeresetért eszközül engedik magukat fölhasználni.

Ott van aztán — hogy föladatunkhoz visszatérjünk, nevelő- és magántanintézeteink erkölcsi bázisának sülyedt fokát jellemző azon másik tény, hogy Bója Gergely tanfelügyelő a jelen iskolai év kezdetén nyilvános figyelmeztetésben kényszerült tiznél több oly fővárosi tan- és nevelőintézetet desavouálni, melyek tulajdonosai, meg nem engedett eszközökkel, s ezek közt különösen a kormány felügyeletének hánytorgatásával iparkodtak maguknak közönséget teremteni. — Alkalmasint ugy gondolkoztak: hogy ha Dúshegyi gerálhatja magát, mint patentirozott nevelő, az a Dúshegyi, aki még elemi iskolákat sem végzett s a müveltségnek annyira alacsony fokán áll, hogy három sort grammatice megfogalmazni képtelen, miért ne ők is?

Mindezek mögött áll pedig az a szomoru tény, hogy magán tan- és nevelőintézeteink (a speciális leánynöveldéket ide nem értjük) egytől-egyig oly fogyatkozásokban szenvednek, a mely a közoktatás ügyér éber figyelmét kell hogy provokálja, másfelől pedig teljesen indokoltnak tünteti föl azt is, hogy néhány kiváló tanférfiu és ügybarát, kiknek élén tudomásunk szerint a budapest-városi statistikai hivatal derék igazgatója Kőrösi József áll, behatón foglalkozik e baj társadalmi orvoslásának föladatával.

Czélja ez üdvös mozgalomnak: egy mintaszerü tan- és nevelőintézet fölállitása a fővárosban. A vállalkozás tisztán humanitárius természetü s épen az áll tőle legtávolabb, amin eddigelé a legjobb szándék is többé-kevésbé hajótörést szenvedett, t. i. az anyagi haszon.

A jó ügy érdekében óhajtanunk kell, hogy minél hamarább legyen sikere e derék kezdeményezésnek, melyről annak idején nem késünk tüzetesebben értesiteni e lap érdeklődő olvasóközönségét.

Irodalom.

„Egy ember, a ki mindent tud.“

Egy darab regény. Irta Jókai Mór. Budapest, az Athenaeum tulajdona.

„Egy ember, a ki mindenbe belekap.“ Tekintetbe véve azt, hogy Jókai uj regényének hőse tulajdonképen semmit sem tudott, hanem mindent végigpróbált, azt gondoljuk, megfelelőbb lett volna ezt a czimet irni a tiz ives könyv fölibe, melyben aztán azok, kik Jókai geniejének könnyelmű tévelygéseit szivökből sajnálják, talán bizonyos magát kaczagó humort is kerestek volna. Valóban, Jókait ellenségei sem gyanusithatják ama sajatságos szellemi hypochondriával, mely nem egy külföldi nagy irónak — többek között Dickensnek és Jules Janimnak — legfényesebb éveit megmérgezte. Ő annyira bizik genie-jében, hogy komposiczió, jellemfestés, átgondolt alkotás nélkül sem félti nagy irói hirnevét.

Példa rá ez a darab regény, mely „darabkánkint“ az „Üstökös“-ben jelent meg először. Valósággal alig más adoma-gyüjteménynél. Rengeteghy Otto gróf volt a mindentudó. Először is tudta a katonai tudományokat; de a veszedelemből közhuszárjának kellett kivágni s a kórházban sebével együtt generálisa leányából is kigyógyult. Aztán az irodalmat próbálta meg s világgá szökött egy kék harisnya elől, kivel együtt dolgozott egy regény „végkatasztrófáján“. Utazását megiratta egy elősdi tollvitézzel s elárasztották értte kitüntetésekkel és dorongos kritikákkal. Majd maecenáskodott s egy korcsmai énekesnőt „pártfogásába véve“, egész énekiskolát állitott. A megbukott művésznőt faképnél hagyva, jószágára vonult, hol egy holdkóros kisasszonynyal addig idézett szellemeket, mig ezt elhalászták az orra elől. Akkor pénzevő gazdasági ujitásokba fogott s megint egy uj hölgyet engedett elütni a kezéről. Bécsben egy delnő szalonjában felcsapott nagy politikusnak; az alkotmány ebbe is belevágott. Képviselői szüzbeszédével nevetséget, börziánerkedésével szégyent és koldusbotot aratott s végre is egy szegény házmesterleány ápolására szorult, kit hálából addig akart feleségül venni, mignem meghalt. Nem kell hozzá valami éles szem, hogy ebből a meséből azt olvassa ki, miszerint Otto gróf semmihez sem értett; Jókai azt hozza ki belőle, hogy: „mindent tudott, de semmitsem szeretett“. Valóban, a szeretet átalakitó ereje — az élet és lélektani regények bizonysága szerint — igen nagy; de kötve hiszszük, hogy egy Otto grófhoz hasonló sült bolondból embert csinált volna. Azonban lássuk, mit tudott ő voltaképen? Szép leányok tartása, utazgatás, más kezével való könyvirás, szellemidézés, angolokkal üzött földmiveltetés, gavellérpolitikusság, börziánerség, mindez nem tudomány. És vajjon mit kellett volna ezek közül szeretnie Ottó grófnak, hogy ember legyen belőle? Valószinű, hogy az utjába botlott asszony-tuczatból kellett volna egybe belebotlania; de ebben a mindentudás volt-e akadálya? S ha nem, mi az egész könyvnek az alapeszméje? A kompozició kritikáját a mese szolgáltatja. Nem akarunk félreértetni; bizonyára mi ismerjük el legszivesebben az olyan alkotások jogosultságát, melyekben az egységet a hős belső fejlődése képviseli a körülötte csoportositott s egymástól különváló események által. De hol van itt a hős fejlődése? Az egész végig a cseberből a vederbe esett ember történetét variálja.

Mi dicsérni valót találunk hát a könyvben? Bojtorján élősdi, mulatságos alakját nem is emlitve, kétségtelenül jó kedvben fogja az egész munka tartani azt, ki minél könnyebb olvasmányt keres. Jókai kitünő elbeszélő tehetsége természetesen itt sem tagadja meg magát; szinei mindig élénkek, van számos jó ötlete, karrikaturái nem roszak s végső fejezetének érzelmes hangja erőteljesen hat. De az utolsó lap elforditásakor mégis önkénytelenül eszünkbe jut egy franczia kritikus követelése: minden iró arra törekedjék, hogy közönségét inkább a birálni tudók százai, mint az olvasni tudók milliói képezzék, mert nem ezek, hanem amazok alkotják a kapcsot korunk és az utóvilág között.

Ujdonságok.

Hivatalos. *Engedélyek.* Ő Felsége a király megengedte Arányi Lajos nyug. egyetemi tanárnak, hogy a „hunyadvári“ előnevet használhassa. — Ő Felsége a király Samassa János egri lakosnak megengedte, hogy a pápai szent-Gergely-rend lovagkeresztjét elfogadhassa s viselhesse.

Megerősitett alapszabályok. A középhegyaljai népbankból tolcsvai takarékpénztárrá átalakult részvénytársulat alapszabályai a törvényes bemutatási záradékkal elláttattak.

Királyné ő felsége ma reggel fél tiz órakor Valeria főherczegnővel az egész udvar kiséretében Bécsbe utazott. Az indóháznál gróf Szapáry főispán, és Ráth Károly főpolgármester urak üdvözölték.

József főherczeg és fenséges családja április hóban a Margit-szigetre költözik, s junius végeig marad ott, a sziget közepén levő emeletes nyári lakot foglalván el. A nyarat Alcsuthon töltendik.

A Posner Károly L. kiadásában megjelent „Világkiállitási emléklap“, ára két forint.

Felolvasások. A tudomány- és műegyetemi körben f. hó 30-án este 6 órakor Markus József joghallgató, 31-én d. e. 11 órakor pedig Névy László tanár tartanak felolvasásokat. Az előbbi felolvasásának czime „Goethe és Madách“ irodalmi tanulmány, utóbbié „Bóllyay Farkas“ irodalom-történeti tanulmány. Nem tagok is szivesen láttatnak.

Müncheni farsang. Erzsébet királyné köztudomásulag siet száritgatni a nyomor, az árvaság könyeit. Müncheni tudósitónk szerint, Gizella főherczegnő egész teljében örökölte édes anyjának nemes tulajdonait. Palotájából nem távozik szegény, árva segély nélkül. Hogy a farsang egy idő óta nem egyedül Terpsychorenak van áldozva, s nem csak a Bachanaliák dévaj ünnepsaisona, hanem a jótékonyság nemtőjének is tekintélyes rész jut belőle, tudvalevő. — Mult vasárnap tartatott Münchenben a szegények bálja, mely a legfényesebb társaságot csábitotta össze, miután tudták, hogy Gizela főherczegnő semmi esetre sem marad el ezen mulatságról. Férje karján jelent meg, aranyátveretü, fehér tarlatánruhában. Az egyszerüség méltósága folyta körül szép termetét. Csak nyakán s karján viselt drága ékszereket. Hajdisze, mely gazdag hajából telt ki, általános bámulat tárgya volt. Hódolatot követelő leereszkedéssel társalgott s tánczolt a jelenlevők több tagjával — a szegények javára, aztán a közszeretet éljenei közt, kocsijához fáklyákkal kisértetve, tért palotájába.

Meghivás. Az országos kisdedóvó-egyesült folyó hó 31-kén délelőtt 10 órakor Pesten, a megyeház kisebb termében választmányi ülést tart, melyre az egyesületi tisztikar, valamint a női és férfi választmányi tagok szives megjelenése tisztelettel kéretik. — Budapest, 1875. január 25-én. Az elnökség.

Korcsolya-versenyt rendez a városligeti pályán a korcsolya-egylet febr. 2 án, d. u. 3 órakor. Kiemeljük, hogy nők versenye is lesz. Öt értékes pályadij van kitüzve. A programm vasárnap fog kiadatni. Óhajtjuk, a programmhoz ne legyen hozzászólása egy — olvadásnak.

Lucca asszony kétszeri fellépéseért nálunk 4000 forintot kapott s az utiköltséget. Ezen költségeken kivül azon jótékony intézetek, a melyek javára fellépett, fizették a gyapju-utczai szinház napi bérletét s a közreműködők dijait, nemkülönben a vigadó nagy terméért járó dijat, még pedig ez utóbbit az énekesnőnek első igérete alkalmával történt elmaradása miatt kétszeresen. Ilyen tetemes kiadások mellett a szerfelett felcsigázott árak daczára igen csekély jövedelem maradt a bölcsőde és a gyermek-menhely javára.

A „műcsarnok“ épitését megindittott gyüjtések örvendetes sikerrel haladnak s ujabb bizonyitékul szolgálnak arra nézve, hogy azon hagyományos áldozatkészség, mely a nemzeti akadémiát, muzeumot s szinházat teremtette, jelen nehéz anyagi viszonyok között sem szünt meg. Az utolsó közlés óta a képzőművészeti társulat pártfogói sorába léptek: Erdődy gróf 2000 frt, gróf Hadik Beláriné, Lévay Henrik, Nemes Nándor gr., Taffler Adolf, Zalka János győri püspök és Zichy János gr. külön-külön 1000 frtnyi alapitványnyal; Mihájlovics Zágrábi érsek eddigi alapitványát 1000 frtra kiegészitette. Harkányi Frigyes, Deutsch Bernát és Lichtenstein János hg külön-külön 500 frttal; Perger János, Schopper rozsnyói püspök s gróf Nemes Nándorné 200 frttal alapitó tagok lettek. Az országos műcsarnoki bizottság vasárnap, f. hó 31-én, d. u. 3 órakor ülést tart a képzőművészeti társulat kiállitási helyiségében, a m. akadémia palotájában.

Esküdtszéki tárgyalás. Két varrógép kereskedő Weisz D. és Ohm C. O. tüztek össze. Utóbbi Wheeler és Wilson czég varrógépeinek Magyarországon egyedüli meghatalmazottjának vallja magát, s mivel Weisz D. gépei is a most emlitett czég védjegyeivel vannak ellátva, azokat Ohm hamisitottaknak állitja. Hogy ezt a nagy közönségnek is tudomására adja, kivágta a lapokból Weisz hirdetéseit s veressel szegélyzett fehérlap közepére ragasztva magyarul és németül következőleg commentálta: „Hamisitott hirdetések a valódi amerikai Weeler és Wilson varró-gépek valódiságára vonatkozólag. Valódiak csak Ohm C. O. czég Budapest, Józseftér 15. sz. a.“ Weisz ebben becsületsértést és rágalmat látván, sajtópert támasztott, mely ma ugy végződött, hogy vádlott a rágalmazási vád alól 9 szavazattal 3 ellen, 10 szavazattal 2 ellen pedig a sajtóvétség alul felmentetett.

A cs. k. szab. Dunagőzhajózási társulat, mint Bécsből irják, a teherszállitást már megkezdte a Dunán. Ha az idő nem válik zordonabbra, a személyszállitással sem fog késni.

A Reform azt hireli, hogy gróf K. B—a elutazott, miután vagyonára a csőd elrendeltetett. Hasonlólag sok beszédre ad okot gróf Sz—y J—e vagyoni bukása is. Meglehet, hogy igy áll a dolog; meglehet — a forrást tekintve, — hogy a hir minden alapot nélkülöz vagy legalább is nincs oly alapja, mint azon hirnek, mely miatt bennünket a „R.“ tegnap meginterpellált. — Nekünk Corfuból, Shanghayból, Honolulu-ból még nics levelezőnk, de Kassáról van.

A selmeczi természettudományi és orvos egylet I-ső szakosztálya f. hó 23-án tartotta ez idei első havi ülését az akademiai vegytani műhely nagy termében. Az egylet tagjai, 's az akadémiai hallgatók igen szép számmal gyültek össze. Elnök: Farbaky I., bányatanácsos és akad. rendes tanár, megnyitván az ülést először Kerpely Antal tartott igen érdekes előadást a kovácsvas és aczél-gyártásról, közvetlen a vaskőből. Előadó igen érdekfeszitően mutatta be ezen előállitási módot annak keletkezésétől mostani kifejlődöttségéig. Utána dr. Kubacska Hugó akad. rendkivüli tanár ismertetté meg a közönséggel dr. Müller kisérleteit, melyeket ez a fémélegeknek hydrogen által való szinitésére nézve tett. (z—o.)

Ikrek, hármasok és négyesek. Hogy Ausztriában a női termékenység nem áll alacsony fokon, igazolják a következő hiteles statisztikai adatok. 1872-ben egész Ausztriában 18,530 iker született, kik közül 17,775 jött élve a világra. Ezen csinos számból Galicziára 5288, Csehországra 4514, Morvaországra 2032, Alsó-Ausztriára 1804. Stájerországra 1058, Bukovinára 584, Sziléziára 536, Felső-Ausztriára 380 esik stb. Ami a hármasokat illeti, emlitett évben azok 387 számot szolgáltattak, kik közül csak 21 nem látta meg a napot. Négyes 16 esetben fordult elő, melyből 12 Galicziára, 4 Alsó Ausztriára esett. Egy szülés 4 fiunak adott életet; több eset volt 3 fiu 1 leánynyal; de 4 leány egyszerre nem fordult elő.

Tessék kivándorolni. Két évvel ezelőtt kétszázan vándoroltak ki Ausztriából egyszerre, hogy Braziliában kovácsolják meg életük arany sorsát. A napokban egy tizennyolcz éves cseh leány visszatért a kétszázból hazájába. A többi uj hazájában maradt — először nyomorogva, majd elveszve, belehalva a nyomorba. Ő maradt meg egyedül hirmondónak s valószinüleg ő is elvész, ha a rio-dejaneirói osztrák-magyar követ alkalmat nem nyujt neki a hazatérésre.

Báró Imhof. Tudvalevő dolog, hogy néhány hete egy nyalka legény a fővárosban éppen akkor fogatott el, midőn közel állott a házas élet paradicsomához, melybe egy tekintélyes magyar család egyik bájos tagjának karján volt belépendő. Most a csinos fiatal emberről többet tudunk. Pár évvel ezelőtt Kleyle bároné gyermekeinek nevelőjével megszökött és az állitólag volt bölcsészetkari hallgatóval egyik birtokán élvezte az arany napokat. B. Kleyle főhadnagynak azonban gyorsan füléhez jutott, hogy az ő jogait egy okmányhamisitás utján bárói czimre szert tett férfiu bitorolja, elfogatási parancsot kért ellene; de melynek érvény nem szerezhethetett, mivel a „báró“ az előző éjjelen Magyarországba szökött. A nevelő eltünése után nem sok időre a bároné is összeszedte holmiját, eladta birtokát s követte kedvesét, aki már akkor Németországban „méltóságoltatott.“ — Most a rendőrség mindkettőjüket üldözőbe vette. — A hölgyet házasság törés, a nevelőt csalás miatt. Az üldözésnek most sem lett sikere. Nemsokára ismét Ausztriában találkozunk a báróné gyermekeinek nevelőjével, ki báró Imhof név alatt tuczat számra zsebelte meg a kereskedővilágot. Valószinüleg megelégelte a tiltott szerelem gyönyöreit, miután a birtok árát együtt elfecsérelték, s megszökött tőle, Bécsben az Imhof báró sem hangzott eléggé jól füleinek s mint Hohenwart unoka öcscse barangolt és zsarolt a külvárosokban. Ez volt az ő eltörhetlenségének hitt korsójának — szerencsétlensége. A rendőrség üldözőbe vette s üldözte Budapestig, ahol elfogták. Ma már a bécsi törvényszék előtt áll, miután az több jogczimet tart hozzá, mint mi. Igaz nevét még nem sikerült kitudni.

Helyi hirek.

— **Ujonczozás Budapesten.** Budán az ujonczozás most folyik. Pesten február 5-dikén veszi kezdetét és tart 16-ig. Február 5-ikén azok kerülnek elő, a kik 1—100 számot huztak, 6-án a kik 101-től—300 számot huztak, 8-án azok, a kiknek száma 301—500 volt. 9-én azok, a kik 501 és nagyobb számokat huztak. Ezek az 1-ső osztályuakra nézve állanak. A második sorozása kezdődik február 10-én a következő huzott számok szerint. 10-én 1—300: 11-én 301—600; 12-én 600-tól végig. A harmadik osztály sorozása február 13-án kezdődik a kihuzott számokra való tekintettel a következő sorrendben: február 13-án 1—500; 15-én 501-től végig. 16-án és 17-én azon idegenek, a kik engedélyt nyertek arra, hogy itt soroztassanak be. — A honvédelmi miniszterium rendelete szerint ezentul minden hóban kétszer lesz pótujonczozás, a melyek Budapesten a Károlykaszárnyában fognak foganatosittatni. A mostani pesti ujonczozásnál részt fognak venni, mint a bizottmány tagjai: Gerlóczi 2-od alpolgármester, Hamza tanácsos, Patrubán városi tiszti főorvos s két kerületi esküdt és egy irodatiszt, egy közös hadseregbeli kapitány főorvos és hadnagy. A katona-orvosok mindennap fel lesznek váltva, ugy hogy előlegesen nem tudhatja a sorozandó, hogy melyik katonai Aeskulap keze alá kerül.

A tüzoltók számára a főváros mult évi költségvetésében 2000 frt volt megszavazva rendkivüli jutalmak czimén. Az összeg 30 legbuzgóbb tüzoltó között már kiosztatott.

A dohánytermelők bejelentéseit a kerületi elöljárók több esetben nem akarták elfogadni; a pénzügyigazgatóság felhivása folytán a tanács felszólitotta tehát az elöljáróságokat, hogy ugy a bejelentéseket, mint a termelésért fizetendő járulékokat fogadják el s szolgáltassák be a tanácsnak.

Az uj város-ligetben ezidő szerint 700 inséges munkás dolgozik, kik közé azon házi urak is be vannak számitva, milyenekről a napokban szó volt, kik t. i. kocsijukat elküldik saját lovaikkal, szekereikkel inséges munkára két forint ötven kr. napi bér mellett, melyből a kocsisoknak is uttatnak valamit. A megszavazott pénz azonban kimerülőben van. Ennélfogva a tanács előterjesztést tesz a közgyülésnek, hogy ugy a munkák mint a munkások érdekében szavazzon meg ujabb összeget.

Nemzeti szinház. Ma, pénteken, jan. 29-én: „A nők iskolája“. Vigjáték 5 felv. Irta Molière. Forditotta Szász Károly. — Holnap, szombaton, január 30-kán: „Brankovics, Szerbia despotája“. Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerzette Erkel Ferencz.

Táviratok.

(Délig érkeztek.)

Bécs, jan. 27. (Ofenheim-féle per.) Potocky volt miniszterelnök egy levélben tudatja, tegnapi vallomásai kiegészitéséül, hogy ő 1868-ban a czernoviczi vonalat beutazta, de semmi feltünőt nem tapasztalt.

Banhans kereskedelmi miniszter felvilágositást ad a cseh éjszaki vasut alapitásáról; ő fel volt szólitva Waldsteintól, kinek akkor jószágigazgatója volt, a fennállott nagy consortium egyesitését kieszközölni, a mi sikerült is, az egyesült consortium teljhatalommal ruházta őt fel a concessió kieszközlésére.

Tanu maga nem volt alapitó, a concessió csak 1868-ban adatott. 4 millió részvény lett az érdeklettek által aláirva, a több négy millió a kormány által vétetett át, mely az épitkezést inségi épitkezésnek tekintette.

Tanu és Zdenkauer a prioritások kibocsátására felhatalmaztattak, mely alkalommal megismerkedett tanu Glaserrel, kinek közvetitésével a hitelintézet két millió értékü prioritásokat 90-en átvett. Glaser 15,000 frt provisiót kapott a consortiumtól, egyéb semmi sem fizettetett.

Bayonne, jan. 27. A „Gusztav“ ügyben kiküldött spanyol kormánybiztos Passages-ra érkezett. A kormány elégtételt és kárpótlást szándékozik nyujtani. Zarauz ellen nem fog támadás intéztetni, mert Zepplin kapitány és a kormányos a carlisták kezében vannak.

London, jan. 27. A „Times“ Santanderből f. hó 26-áról jelenti: A „Nautilus“ még Passageban van, bevárja az „Albatros“-t és az „Augusta“-t, két spanyol hadihajó Zarauz előtt czirkál.

(Este érkeztek.)

Berlin, jan. 28. A császár, császárné s a császári család tagjai részt vettek a Károlyi grófnál tegnap tartott bálban.

London, jan. 28. Lipót herczeg egészségi állapota javult. A szabadelvüek által tegnap tartott pártbanketten Harlington marquis az egyház jelenlegi elnyomatása ellen beszélt.

Triest, jan. 28. Manoussa egyiptomi yack Alexandriából Hassan pasával ide érkezett.

Berlin, jan. 28. Jól értesült körökben állitják, hogy Rascon spanyol követ fogadtatása e császár által Alfons elismertetését eredményezé; a madridi német küldött hitelesitése meg fog történni; az elismerés a három császárság részéről meglehetősen egyenlő módon, habár nem egyszerre történend.

Bécs, jan. 28. (Ofenheim-féle per. Folytatás.) Az államügyész kérdésére válaszolja tanu, hogy Banhans és Glaser nem kapott ajándékot, — hanem a második kölcsön megkötésénél fáradozásaiért provisiót; tanu viszonya Glaserhez nem volt egyéb üzleti viszonynál, tanu becsületére és lelkiismerete tisztaságára mondja, hogy midőn Glasert közvetitéseért honorálta, mellékczéljai nem voltak. A törvényszék elveti védőnek azon kérelmét, hogy tanut a Hypothekar-Rentenbank alapitása felől kikérdezhesse. Ezután vádlott összehasonlitja a czernovitzi vasutra tett költséget más vasutakéval, különösen a cseh északi vasut költségeivel, melyből vádlottnak vont azon következtetésének, hogy Banhans alapitói nyereséget huzott, elnök ellene mond, mert Banhans nem volt alapitó s nem nyert alapitói nyereségét, hanem személyes fáradozásainak diját; vádlott azt válaszolja, hogy Banhans dijaztatásának jogi czime azonos az ő (Ofenheim) dijaztatásával, mely az ellene intézett egyik vád alapjául szolgált. Elnök vádlottnak több kérdést intézni nem enged. A kereskedelmi miniszter még megjegyzi, hogy ő alapitói nyereséget nem huzott a Hypothekar-Rentenbanktól, hanem csak a Syndikatus adott ki neki részvényeket, melyek eladása 5000 frtot eredményezett s határozottan tagadja, hogy egyéb összeget kapott volna. Ledin udvari tanácsos saját nézetéből a czernoviczi vasutról semmit sem mondhat. Drake tanuhoz csak egy-két jelentéktelen kérdés intéztetett. Barychar udv. tanácsos a vasutat csak 1872 óta ismeri, melynek tracirozása hibás volt, s kivételénél a helybenhagyott terveken változtatások történtek, hogy megtakaritások eszközöltethessenek, a nivellirozás alacsony volt, s azért fordulhattak elő viz általi elöntések, a javitások szüksége felette nagy, ugy hogy ezekre 1866 óta 2.300,000 frt adatott ki. Holnap Barychar kihallgatása folytattatik.

Berlin. jan. 28. A birodalmi tanács a banktörvényt második olvasásában a bizottság szövegezése szerint fogadta el. Az inditvány, hogy Mecklenburg a „Gusztáv“ brigg tengeri rablói ellen in contumaciam inditson bünügyi keresetet — Mecklenburg competentiájának erre kétséges volta miatt — elvettetett.

Berlin, jan. 28. A „Norddeutsche Allg.“ egy communique-je szerint Rosen főconsul visszahivatásának inditó oka nem rangkérdés, hanem bizonyos, — a szerb kormánynál jelentkezett befolyások nyilvánulásáról van szó: ha Belgrádban a diplomacziai ügynök czimet elfogadják, azzal önállóság utáni kaczérkodást árulnak el, s a szerb udvarnál diplomatiai testület létezésének látszatát tüntetik fel, A czim vagy jelent valamit, vagy nem; első esetben össze nem egyeztethető szerbia succerain államjogi viszonyával, a másikban pedig előrangot nem nyujthat, épen ugy nem mint a major vagy titkos tanácsosi czim; minden kormány adhat hivatalnokának bárminő czimet, de annak nemzetközi hatása nem lehet! A szerb kormány a franczia consulon a népjog formalis megszegését kisértette meg s fájdalom az olasz képviselővel is ez történt meg.

Németország nem rangvágyó, ahhoz hogy valamely főconsul Belgrádban kisebbittetik Németországnak köze nincs. Egyelőre valószinüleg Németország Belgrádban nem lesz képviselve, a német érdekek Konstantinápolyból fognak megvédetni.

Bécs, jan. 28. Del Mazo, rendkivüli spanyol követ s meghatalmazott, tegnap audientián volt a császárnál s annak Alfons király egy iratát nyujtá át.

London, jan. 28. Az angol bank a diskontót 3%-ra szállitotta le.

—

Bécs, jan. 28-án d. u. 2 óra 35 percz. (Ered. táv.) Az utóbörzén osztrák hitel 219.25, Anglo 127.50, unio 100.40, magy. hitel 197, angolmagyar 21, földhitel 69.25, franko 63, municzipálb. 23, vasuti kölcsön 99, m. dijsorsjegy 83.50, földhit. záloglev. 86.80, Napoleon 8.91½, ezüst 105.90, tallér 164.25, hangulat meglehető en javult.

Bécs, jan. 28. (Zárlat.) Hitelrészvény 218.85. Galicziai 234.—. Államvasut 293.50. Rente 70.05. 1860-as 111.25. 1864-es 137.75. Ezüst 105.80. London 111.05. Unio-Bank 100.—. Altal. épitő-bank 23.—. Magy. földhitel 69.—. Angol-osztrák 126.75. Lombard 130.25. Tramway 122.—. Hitelsorsjegy 164.50. Napoleond'or 8.91. Arany 5.25. Frankfurt 54.20. Porosz pénzutalv. 164.25. Török sorsjegy 52.50. Angol épitőbank 32.50. Municipalbank —.—. Szilárd.

Bécs, jan. 28. (Hiv. zárlat.) Magy földteherm. kötv. 78.25. Salgó-Tarján 75.—. Magyar hitel 196.50. Magy. záloglevél 86.80. Erdély —.—. Magy. kel. vasut 54.50. Magyar sorsjegy 83.50. Magy. földhitel —.—. Magy. vas. kölcsön 99.—. Angol-magyar 20.25. Angol-osztrák .—. Francomagy. —.—. Alföld 130.—. Magyar észak-kel. vas. 113.—. Kel.-vasuti elsőbbs. kötvény 67.70. Tiszai vasut 187.—. Municipal-bank —.—.

Berlin, jan. 28. (Zárlat.) Galicziai 107.50. Lombard 235.50. Ezüst-jöv. 69.10. 1860-as 112.50. Bécs 181.45. Romániai 33.—. Államvasut 535.—. Papir-jöved. 64.10. Hitelsorsjegy 343.—. 1864-es 293.50. Hitelrészvény 400.—. Magyar sorsjegy 172.50. Kedvező.

Frankfurt, jan. 28. (Zárlat.) Váltóárf. Bécsre 182.50. Osztr. hitelrészv. 199.—. Osztr. bankr. 870.50. Osztr. államvasp. részv. 267.—. 1860-ki 112.63. 1864-diki 293.80. Évjáruléki papir 64.—. Évjáruléki ezüst 68.90. Lombard 115.50. Galicziai 214.—. Magy. sorsjegy —.—. Győr-Gráczi —.—. Szilárd.

Páris, jan. 28. (Zárlat.) 3%-os jöved. 62.35. 5%-os jövedék 100.50. Olasz jövedék 66.70. Államvasut 656.—. Credit mobilier 422.—. Lombards 295.—. Töröksorsjegy 121.50. Osztr. földhitel —.—. Lanyha.

Berlin, január 28. Buza 183.50. Rozs 156. 148. 145.50. Zab 172.50. Olaj 54.50, 55.70, 56.30. Szesz 54.60, 56, 57.40.

Stettin, jan. 28. Buza 186, 187.50. Rozs 155, 148. Olaj 52.50, 54. Szesz 54, 55.60, 57.80.

New-York, jan. 28. Liszt 500.

Antwerpen, jan. 28. Petroleum 100 kilójával 27 fr.

Köln, január 28. Buza 19.35, 19.90. Rozs 15.10, 14.85. Olaj 29.50, 30, 31.40.

Nemzetgazdaság.

A budapesti tőzsde 1874-ben.

VIII.

A magyar svájczi soda- és vegyészeti gyár részvénytársulat annak idejében svájczi tőkével alapittatott; de sajnálni kell, hogy épen ezen vállalatra forditatott a külföldi tőke, miután az annál szerzett tapasztalatok igen szomoruak. Ugyanis a vállalat fennállása óta a részvényesek a legkisebb dividendához sem jutottak, sőt, hogy ne veszitsenek mindent, a régi tőkéhez ujabbat kellett csatolniok, és innét van, hogy a vállalat részvényekre, elsőbbségi részvényekre és prioritásokra adós. Csak a legujabb időben állt be jobb fordulat, mert a soda-készitésnél való eljárást megváltoztatták, s e változás következtében, mint mondják, a gyártmány sokkal olcsóbbá lett. Ha ez eljárás — mint biztossággal várják — sikeres lesz, és ép oly olcsó mint szép soda-gyártását teszi lehetővé; ha továbbá — a mi a fődolog — a kelendőség és a gyártmányok ára nagyobbodik, elvárható, hogy a vállalat consolidálódik; de ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy az eredeti részvényesek dividendára tarthatnak számot, mert ez csak kedvező üzletévek hosszu sora után várható.— Mint könnyen felfogható, a részvények nem is kerültek forgalomba.

„Drasche-féle kőszén és téglagyár-részvénytársulat. Bizonyára nincs helybeli vállalat, melyhez nagyobb reményeket kötöttek volna, mint a most nevezetthez; de e remények hamar eltüntek, azután ujra felébredtek és másodszor is eltüntek.

Ennek megfelelőleg fel és lefelé hullámzott a részvények értéke, és 1874 végén oly árjegyzéssel fordulnak elő, melyből világosan kitünik, hogy a részvényes feladhatja a dividenda reményét. 105 frttal jegyeztettek 200 frt névérték mellett.

Ha már most a vállalat pontosabb megvizsgálásába bocsátkozunk, azt találjuk, hogy a dividenda elmaradása korántsem a hiányos igazgatásnak, hanem egyedül a kedvezőtlen viszonyoknak következménye. Ha meggondoljuk, hogy ez évben a tégla középára minden ezernél 6 frttal alacsonyabb volt, mint a megelőző évben, és ha fontolóra veszszük, hogy bérleszállitások által ily tetemes megtakaritások nem eszközölhetők, — amaz eredmény teljesen felfoghatónak tünik fel, annyival is inkább, mert egyidejüleg a termelés mennyiségét fél akkorára kellett szoritani, — mint az előbbi évben, miáltal az ezer frt. után számitott kezelési költség számaránya még kedvezőtlenebbül alakult. Kedvezőtlen befolyásu volt a szénüzletnek rosz menete is, és ha a versenyző társulatoknak mégis módjukban volt dividendát szétosztani, ez onnan van, mert ezek a fővárossal való direct vasuti összeköttetés fölött rendelkeznek, mig a szóban forgó társulat ilyennel nem bir, hanem kocsi- és vizi szállitások bonyolult rendszerére van utalva, melynél az utak járhatlansága vagy a hajózás megszünése folytán minden évben kisebb-nagyobb mérvü időszaki zavarok lehetségesek. E viszontagságok természetesen korlátozzák a bányák kiaknázását, mely különben könnyen két akkorává volna fokozható.

Mint látható, e vállalat gyarapodása attól függ, hogy egy Budával összekötő vasut létesittessék, és igen kivánatos, hogy az állam-vasut ezen már gyakran tervezett vonalat, mely kétségkivül nyereséges lenne, kiépitse.

Az alagut-részvénytársulat az idén kisebb dividendát fog szétosztani, mint tavaly (hir szerint 8.25 frtot), mert a lefolyt évben a kivitel teljes megszünése sokkal kisebb teherkocsi forgalmat eredményezett. Általában e társulatnak jövedelme aligha nem csökken a következő esztendőben, midőn a felső Duna-hid a közlekedésnek át lesz adva. A 100 frtos névértékü részvények az év végén 71 frttal jegyeztettek.

A most következő 4 téglagyár-részvénytársulatról csak annyit emlitünk, hogy a sz.-endrei bérbe van adva, a budapesti pedig nem is dolgozik, hogy továbbá az ujlaki és kőbányai téglagyár-részvénytársulatok még többet szenvedtek a kedvezőtlen viszonyoktól, mint a „Drasche“-féle társulat. Ezeknél tehát jövedelemről szó sem lehet.

Értéktőzsde. *(Glatz, Holzwarth és Schubert budapesti és bécsi bankháztól.)*

Budapest, jan. 28. Az előbörzén korlátolt az üzlet. Osztrák hitel eleinte 222.90, leszáll nagy hullámzásokkal 218.75-re, zárlat 219.20 tartva; m. földh. kötés 69.25—69.50-en. A déli börzén, nyomott bécsi jegyzések folytán, osztr. hitelben kötés 219.20—217.90-en; zárlat 218.90—219, m. földhitel vétetett 69.25-ön, takarék és hitel 51.50—52-ön, municzipálb. 23.90—24-en, pesti keresk. bank 812-ön, orsz. közp. takarékpénztárra vevők tetemesebb tételekre 87.25—87.50-en, — Malmok nagyon keresettek; molnár és pék 229—229.50, budapesti 635-ön, Viktória 95, Pannonia 380-on vétettek; hengermalomért 725 ajánlva; pesti keresk. zálogleveleikben kötés 86.87, m. dijsorsjegyben 83.50-en. — Valuták és devisák inkább lanyhák; tallér 1.64-en, arany 5.23⅝-on vétetett.

—

Az esti börzén élénk üzlet. Osztr. hitel eleinte 219·70; zárlatkor 220—222·10; földhitel 69·50—69·75; takarék és hitel 52—52·25. m. hitel 197— 198: hangulat javult.

—

Az árutőzsdén csak határidőre volt üzlet. Usance-buza tavaszra 4.60—4.62½; zab tavaszra 2.13—2.14; tengeri bácskai máj.—jun. 3.39—3.39½, magyar 3.22. — Disznózsir febr.—máj. edénynyel 41.75.

—

Bécsi börze jan. 27. Az előbörzén jobb külföldi jegyzések folytán kedvezőbb volt a hangulat; a legtöbb árfolyam megjavult, és ez a déli börzén sem változott meg; a zárjegyzések ezek: osztrák hitel 222.50, anglo 128, unio 100.50, Tramway 124, lombardok 130.25, magy. hitelbank 198.60, Bankverein 107, bécsi Bauverein 27.80, vasut-épitési társulat 71. A börze vége felé a hangulat valamivel lanyhábbra fordult.

—

A nemzeti bank kimutatása szerint a bankjegyforgalom a leszámitolási üzletben 6 mill., a kölcsönüzletben 5 mill. frttal csökkent; a bankjegytartalék 5.7.6 milliót teszen. „P. Ll.“

—

Az egyöntetü statistika életbeléptetése czéljából f. hó 25-én Bécsben tartott értekezlet, — melyben az osztr. keresk. s a magyar közlekedési minisztérium képviselőin kivül részt vett valamennyi osztrák-magyar vasutigazgatás és közös hadügyi miniszterium megbizottja, — szükebb bizottságot küldött ki, mely az értekezlet elé terjesztett részletes statisztikai tabella-tervezetet birálandja, s a mintatáblázatokban netalán szükségesnek vélt változtatások iránt javaslatot készitsen. — Az eredeti tabellák nagyrészt a porosz vasuti statisztikánál alkalmazásban levőknek utánzata a speciális osztrák-magyar viszonyokhoz alkalmazva.

Törvényjavaslat

az 1875. évben fizetendő általános jövedelemadóról.

1. §. Minden adózó, a ki ingó vagy ingatlan vagyonból vagy az 1868. XXVI. és 1870. XLIX. t. czikkek szerint jövedelemadó alá vonandó keresetből vagy jogositványból jövedelmet huz, a fennálló adótörvények szerint fizetett adóján kivül, az 1875. évre általános jövedelemadó alá esik, mely a következő §§-okban körülirt módon állapittatik meg. 2. §. Az általános jövedelemadó kivetésének alapjául szolgál:

I. Földbirtoknál.

a) A fennálló földsorozati munkálatokban kimutatott és az 1874. évi földadó alapjául vett egész évi tiszta jövedelem hozzászámitásával azon haszonnak, melyet a birtokos b) a földadó telekkönyvben nem foglalt, vagy abban a terméketlenek közé sorozott, de időközben mivelés alá vett területekből, c) birtoka egyes részei azon mivelési ágainak, melyekhez azok a földadó telekkönyvben sorozva vannak, meg változtatásából, d) a birtokában levő ideiglenesen adómentes térekből huz, e) haszonbérbe adott földbirtoknál az egy évi bér, melyet attól a bérlő készpénzben, termesztvényekben, vagy szolgálmányokban az 1874. évben kiszolgáltatni tartozott.

II. Házbirtoknál.

a) Azon házaknál és házrészeknél, melyek 1874. évben házbéradó alá estek, azon tiszta jövedelem, a mely után az 1874. évben a házbéradó kivettetett, b) azon házaknál és házrészeknél, melyek 1874. évben házosztályadó alá estek, az azokra az 1874. évben államadó és földtehermentesitési járulék fejében kivetett házosztályadónak tizszeres összege, c) azon házaknál és házrészeknél, melyek 1874. évben ideiglenesen adómentesek voltak, az 1874. évben tettleg huzott, utólag megállapitandó tiszta bérjövedelem, illetőleg az utólag kiszámitandó házosztályadónak tizszeres összege.

III. Az 1868. XXVI. t. cz szerint jövedelemadó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásoknál, állandó fizetéssel összekötött alkalmazásoknál s kamat és járadék élvezeteknél az 1874. évben állami adó és földtehermentesitési járulék fejében kirovott jövedelemadónak tizszeres össszege.

IV. A polgárositott határőrvidéken az 1874. évben törzsadó és rendkivüli pótlék fejében kivetett föld, ház, malom, kereskedelmi ipar- és jövedelemadónak ötszörös összege.

3. §. Általános jövedelemadóval nem rovatnak meg: a) Az 1873. VIII. t. cz. szerint a személyes kereseti adónak első és második osztálya alá tartozó adózók személyes kereseti adóval megrovott keresményükre nézve; b) mindazok, kik ugy mint családtagok vannak adóval megróva; c) a földtehermentesitési, a szőlődézsmaváltsági és a maradvány és irtvány-földek megváltásáért kiadott jelzálogos kötvények birtokosai az ezen kötvények után járó kamatokra nézve.

4. §. A jelen törvény szerint adóköteles jövedelemből levonhatók: a) az arra a mult 1874-ik évben kivetett egyenes adók; b) az ingatlan birtokra bekebelezett adósságokból még tényleg le nem rovott tőkeösszegnek egy évi kamatja, ha az illető adózó a még fizetendő tőkének s az utána járó kamatnak összegét, ugy nem különben a kötvénynek és bekebeleztetésének keltét, hitelezőjének nevét és lakását pontosan és a valódi tényállásnak megfelelőleg feljelenti.

Az a) alatt emlitett adók azon adóköteles jövedelemből, melyet terhelnek, a b) alatt emlitett kamatok azon ingatlanok jövedelméből vonandók le, a melyre az illető kötvény bekebelezve van. Ha az több ingatlanra kebeleztetett be, az ezekre külön-külön eső kamat összegét maga az illető adózó osztja és jelenti fel.

5. §. Az adóköteles az adókivetés alapjául veendő jövedelemnek lejebbszállitását, illetőleg törlését kérelmezheti, ha beigazolja, hogy a) a vagyon, a mely utána mult 1874. évben adó alá vonatott, részben vagy egészben már birtokában nincs; b) azon üzletet, mely után a mult 1874. évben adóval megrovatott, nem folytatja, vagy azon hivatalból kilépett, a mely után 1874. évben állandó jövedelmet élvezett.

6. §. Arra nézve, ki a folyó 1875. évben akár személyére, akár birtokának vagy foglalkozásának valamely ágára nézve először lép az adókötelesek sorába, a jelen törvényben meghatározott adónak alapjául vétetik: a) föld- vagy házbirtoknál azon jövedelem, mely után az illető föld- vagy házbirtok 1874. évben megadóztatva volt; b) haszonhajtó foglalkozásoknál és állandó fizetéssel összekötött alkalmazásoknál az 1875. évben várható jövedelem, illetőleg az állandó fizetés után az 1868. XXVI. t. cz. rendeletei szerint eső jövedelemadónak tizszeres összege.

7. §. Általános jövedelemadó fejében a megállapitott adóköteles jövedelemnek . . %-ka fizettetik, mely egész összegében állami adónak tekintendő.

8. §. A 2. §. I. a) II a) b) III. és IV. pontjai a, felsorolt jövedelmek, ugyszintén a 4. §. a) pontja alatt emlitett adók összegének megállapitására szükséges adatokat a kir. adóhivatal hivatalból szerzi meg, az 1874. évi adófőkönyvek felhasználásával.

9. §. A 2. §. I. b. c. d. e. II. c. pontjai alatt felsorolt jövedelmeknek ugyszintén a 4. §. b) pontja alatt emlitett bekebelezett adósságok kamatainak összegét az adózó bevallani tartozik, s pedig azon községben, melynek területén az illető föld- vagy házbirtok fekszik.

Bevallással tartoznak továbbá jövedelmük minőségére való tekintet nélkül azok is, kik a f. 1875. évben a fentebbi 6. §. szerint először lépnek az adózók sorába. Ezek bevallást rendszerint rendes lakhelyükön (társulatok székhelyükön) ingatlan vagyonra, ipari, gyári vagy keresk. vállalatokra nézve azonban ott adnak, a hol a birtok vagy telep fekszik.

A bevallás alakját és kellékeit ugyszintén azok beadásának határidejét a pénzügyminiszter rendeleti uton állapitja meg.

10. §. A kir. adóhivatal a 8. és 9. §§. redeletei szerint hivatalból megszerzett adatok s az adózok által benyujtott és helyességükre nézve az 1868. XXVI. t. cz által kijelölt módon megvizsgált bevallások alapján községekként minden egyes adó-kötelezettre, s jelesül azokra nézve is, kik bevallást vagy a tőlük kivánt felvilágositást megadni elmulasztották, kiszámitja az általános jövedelemadó alapjául szolgáló jövedelemnek összegét, s azon adótételt melylyel az ezen törvény értelmében nézete szerint megrovandó, s az ekképen összeállitott adólajstromot minden egyes községnek megküldi a végett, hogy az adólajstrom a község házánál nyolcz egymásután következő napon mindenki által leendő megtekinthetés végett kitétessék.

Ez a községben szokott módon közhirré tétetik oly figyelmeztetéssel, hogy azon adókötelesek, kik adójuknak az adóhivatal által történt kivetésében meg nem nyugszanak, ellenészrevételeiket akár irásban kellőleg indokolva és felszerelve, akár élő szóval, de szintén okadatolva, az adólajstromnak a község házánál történt nyitvatartását követő 14 nap alatt a község birájánál (városokban a polgármesternél) előterjeszthetik.

Az előszóval bejelentett felszólamlások sortételesjegyzőkönyvbe foglaltatnak, mely a fent kitett határidő lefolyta után az irásbeli felszólamlásokkal és az illető adólajstromokkal együtt a kir. adóhivatalhoz további eljárás végett beküldetik.

11. §. A községektől az előző 10. §-ban kitüzött határidők eltelte után visszaérkezett jövedelemadó-lajstromokat az adóhivatal kiküldöttje az adókivető bizottság elé terjeszti.

12. §. Az e törvény szerint kivetendő adónak megállapitására az 1868. XXVI. t. cz. által meghatározott módon külön adókivető bizottságok alakittatnak.

Ezen adókivető bizottságoknak feladata az adóhivatal által eléjük terjesztett adólajstromokat minden tekintetben megvizsgálni és megállapitani.

Eljárásukra és hatáskörükre nézve az 1868 : XXVI. törvényczikk rendeletei érvényesek.

13. §. Az adókivető bizottság végzését mind az adóhivatal kiküldötte, mind az adózó az 1868: XXVI. és 1873 : VII. t. cz. rendeletei szerint alakitandó felszólamlási bizottsághoz az 1868 : XXVI. és 1870 : XLIX. törvényczikkek által kijelölt módon felebbezhetik.

A felszólamlási bizottságoknak eljárását és jogkörét az e törvény folytán eléjük terjesztendő felszólamlásokra nézve is az 1868 : XXVI., 1870 : XLIX. és 1873 : VII. törvényczikkek rendeletei szabályozzák.

14. §. A felebbezés az adó behajtását nem gátolja s azért a mint egy-egy községre nézve az a törvény szerint fizetendő adó az adókivető bizottság által megállapittatott, az arról szóló adólajstrom ugyanannak az adónak egyénenkénti előirása és beszedése végett megküldetik.

Ha a felszólamlási bizottságoknak határozata által az adókivető bizottságnak végzései az illető felszólalókra nézve megváltoztattak, az azokra kivetett adótételek utólagosan igazitandók ki.

15. §. Az adókötelesek által benyujtott bevallások a multra és azoknak egyéb adóira visszahatással nem birnak, azok alapján tehát az adózóra a mult évben vagy a folyó évi adók más neméban kivetett adókat változtatni nem lehet.

16 §. Azon adózók, kik a bevallás tárgyát képező jövedelmekről valótlan bevallásokat nyujtanak be, pénzügyi kihágást követnek el — mely birsággal büntetendő. — A biróság, ha a kincstár megkárositására czélzó szándék nem forog fenn, 1 frttól 50 frtig terjedhet, s az adókivető bizottság által szabatik meg.

A kincstár szándékos megkárositására czélzó valótlan bevallások, az eltitkolások s kijátszások azon összegnek négyszereséig terjedhető birsággal büntetendők, melyet a megröv ditésnek kitett, és hivatalból kinyomozandó jövedelem után járó adónak összege tesz.

Ezen büntetésnek kimondására illetékesek az erre az 1871. LXVI. tcz. szerint felhatalmazott kir. törvényszékek.

17. §. Az általános jövedelmi adó ugy mint a többi egyenes adók évnegyedes részletekben fizetendő és hajtandó be.

Községi pótlék ezen adó után nem vettethetik ki.

18. §. A jelen törvény 1875. évre érvényes és végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

Budapesten, 1875. január.

Kimutatása az általános jövedelemadóról szóló törvényjavaslat 2. és 4. §§-ai szerint adó alá eső és hivatalból megállapitandó jövedelemnek az 1874. évi adókivetési összesitések eredményei alapján kiszámitva.

Adóköteles jövedelem.

	Egyenként	Összesen
	forint o. é.	
I. Magyar- és Horv.-Szlavon országokban.		
4. állandó fizetések után	8.569,680	
5. tőkekam. után	7.000,963	288.306,792
II. A polgárositott határőrvid. részekben.		
1. földbirtok után	5.322,595	
2. házbirtok után	167,740	
3. haszonh. foglalkozások után	358,125	
4. malom után	110,380	
5. kereskedel. és ipar után	875,550	6.834,390
Összesen		295.141,182

Levonások.

I. Magyar- és Horv.-Szlavon országokban.		
1. földadó	34.672,169	
2. házadó: a) házbér-adó	5.978.513	
1. földbirtok után	122.081,572	
2. házbirtok után: a) házbéradó alá eső házak után	29.477,152	
b) házosztályadó	23.732,786	
3. haszon-hajtó foglalkozások után	97.444,639	
b) házosztály adó	2.373,278	
3. jövedelemadó: a) I. osztály	9.579,036	
b) II. osztály	856,968	
c) III. osztály	700,096	
(Levonások I. — 54.160,060.)		
II. A polgárositott határőrvid. részekben.		
1. földadó	1.064,519	
2. házbér- és házosztályadó	33,548	
3. jövedelemadó	71,625	
4. malomadó	22,076	
5. kereskedel. és iparadó	175,110	
(Levonások II. — 1.366,878.)		
Összes levonások		55.526,938
Adóköteles jöved.		239.614,244
A levonh. tőkekamat összegnek		25.000,000
leszámitása után marad adóköteles jövedel.		214.614,244

M. kir. pénzügyminiszteriumi adó- és jövedéki számvevőség.

Budapest, jan. hó 20-án.

Dulovics s. k. *Thoma* s. k. *Perczel* s. k.

A fentebbi törvényjavaslat

indokolásából

közöljük a következő lényeges részt:

„Azon számitások, melyeket a régebben benyujtott adótörvényjavaslatoknak a törvényhozás általi elfogadásából várható pénzbeli eredményekre nézve tettem, arra voltak alapitva, hogy ezen javaslatok lényeges módositások nélkül fognak a törv.-hozás által elfogadtatni. Jelenleg azt már remény lenem nem lehet; emlitett javaslataim közül ugyanis abból, mely a közadók kezeléséről szól, a törvényhozás a megyék házi adója behozatalának ez évről elhalasztásával a törvényhatóságok által a közadók kezelésére gyakorlandó befolyás üdvös voltának egyik lényeges biztositékát időközben elenyésztette; a képviselőház adóügyi bizottsága pedig egyebek között, melyekkel a javaslat sikerét gyengitette, a tervezett rendszernek sarkköveit: az adófelügyelői intézménynek s a községi adókezelésnek lényeges kellékeit szedte ki, s az általa már eddig tárgyalt egyéb törvényjavaslatokban is oly módositásokat tett, melyek közül több nemzetgazdaságilag jótékony hatást gyakorolhat ugyan, de a várt pénzügyi eredményt mindenesetre apasztani fogja.

Hasonlót várhatok azon javaslataimra nézve is, melyeket az adóügyi bizottság még nem tárgyalt s azon sok észrevétel, mely azok ellen s különösen az adóügyi bizottság által legközelebb tárgyalt kereseti és az öt százalékányi egyenes adófelemelést tárgyazó másik törvényjavaslataim ellen több oldalról emeltetett, nem engedi reménylenem, hogy javaslataim az országgyülés tárgyalásain jelentékeny módositások nélkül menjenek keresztül, sőt az egyenes adók 5%-nyi egyszerü felemeléséről szóló törvényjavaslatomnak az országgyülésen keresztülvitelét is sok nehézségbe ütközőnek tartom.

Lehet, hogy mind ennek oka javaslataim hiányos voltában fekszik, de még azon esetben is, ha ez igy van, tekintve azt, hogy az adók kezeléséről szóló törvényjavaslatom terjedelmessége és a benne foglalt számos nagy horderejü részletes intézkedés miatt, az országgyülésen rövid idő alatt, és igy oly időben, hogy az ez évben már életbeléptethessék, s ekképen ez évben már a várt sikert eredményezhesse, semmi esetre keresztül nem vihető; de e felett többi törvényjavaslataimnak országgyülési tárgyalása is az általuk érintett érdekek nagy száma és fontossága mellett előre láthatólag hosszabb időt veend igénybe, bizonyos az, hogy ily körülmények közt a költségvetés beterjesztése alkalmával az állami költségvetési hiány fedezésére nézve tett számitásomat már fel nem tarthatom s kénytelen vagyok azt jelentékenyen módositani, számitásaim előnyére szolgálván, hogy ez alkalommal már tekintetbe vehetem azon javaslatokat is, melyeket a képviselőház állandó pénzügyi bizottsága az egyes ministeriumok költségvetéseire s általában a költségvetési mérlegre nézve tett.

Igaz, hogy ezen számitás számszerü pontossággal csak a költségvetés tárgyalásának későbbi stadiumában lesz véglegesen megállapitható, annyi azonban már most is tény, hogy az 1875-iki hiány mintegy 25 millió forintnyi összegre mindenesetre számitható, s ha ez összegből, tekintve a legközelebb lefolyt éveknek mostohaságát, ezen évben még 12 millió forint a legközelebb felvett kölcsön készleteiből fedeztetik is, legalább 13 millió frtot tesz azon összeg, mely ezen évben is már a létező adók felemelésével, vagy uj adóknak behozatalával fedezendő, s ha 12 millió forint volt azon összeg, melyet a költségvetés bemutatásánál beterjesztett adóügyi törvényjavaslataimból pénztári eredményképen reméltem, most azon esetre is, ha az uj adók behozataláról szóló javaslataim az országgyülés által az adóügyi bizottság némely törléseinek reménylett megváltoztatásával és hozzáteszem s annak idejében fogadtatnak el ezen javaslatok remélhető eredményét legfeljebb 5 millió frtra tehetem, sőt azon esetre, ha az adóügyi bizottság javaslatai változatlanul fogadtatnak el, vagy javaslataim oly időben válnak törvényekké, hogy azok a folyó év nagy részében már nem érvényesittethetnek, a várható eredményt ennyire sem számithatom.

Legjobb esetben is tehát legalább 8 millió frtot tesz azon összeg, melynek fedezésére nézve más forrásról, szóval más adóról kell gondoskodni.

Uj fogyasztási adót e részben javaslatba nem hozhatok; mert az e nemü uj adóknak behozatalát, vagy a fennállóknak emelését a közös vámterület tekintetében fennálló viszonyok részint lehetetlenné, részint oly hosszu tárgyalásoktól vagy létesitésükre nézve szintén hosszabb időt kivánó előkészületektől teszik függővé, melyek lehetetlenné tennék, hogy az adók valamely ily neméből azon aránylag rövid időben segély várattathassék, melyben az államnak ujabb jövedelemre szüksége van.

Csak az egyenes adók azok, melyek igénybe vehetők, s e tekintetben is csak kettő lehetséges: vagy egyszerü felemelése a létező egyenes adóknak, vagy az általam már javaslatba hozott más adókon kivül egy általános jövedelemadónak behozatala.

Az első mód gyors és könnyü kivitelt enged; de főkép ha az adópótlék magasabbra emeltetik, még sulyosabban sujtja azokat, kik rendezetlen adózási viszonyaink között már ugy is tulterhelve vannak, s ujonan kiméli azokat, kik ezen rendezetlen viszonyok folytán jelenleg is aránylagos illetőségüknél kevesebb terhet viselnek.

A másik mód az általános jövedelmi adó, már a törvény tervezésére nézve is nagyobb nehézségekkel jár, — tényleges életbeléptetésére nézve pedig hosszabb időt, több előkészületeket s rendszeresitett kivetési organisatiót kiván; de másrészről módot nyujt arra, hogy a létező adók által tulterheltek, némileg könnyittessenek, és nagyobb mérvben igénybe vétessenek azok, kik eddig kedvezményben részesültek.

A költségvetés beterjesztésének alkalmával a létező egyenes adóknak 5%-os felemelését inditványoztam, mert azon reményben voltam, hogy az adók kezelésének rendezése s az ugyanakkor bejelentett uj adótörvények által a költségvetésben kiszámitott hiány annyira apasztható lesz, — hogy a még fennmaradóra nézve az emlitett ötszázalékos egyenes adó emelést inditványoznom elégséges lesz, s azt véltem, hogy ezen nem nagy emelés által az ország adózó polgárai közül érezhetően tul sujtva azok sem lesznek, kik eddig is már sulyos terheket viselnek; és ekképen elkerülhetem azon nehézségeket és időveszteséget, melyekkel egy általános jövedelmi adónak behozatala jár.

Miután azonban most az előadottak szerint az általam javasoltakon kivül a más adóval fedezendő hiány, melynek fedezéséről gondoskodni kell, jelentékenyen nagyobbnak mutatkozik annál, mely a költségvetés beterjesztésénél előirányozva volt, az akkor inditványozott egyenes adóemelést többé javaslatba nem hozhatom, mert a kivetendő adópótlékot az akkor inditványozottnál jóval magasabbra, oly nagyra kellene emelni, mely azok által, kik eddig is már a létező adók által másoknál sulyosabban vannak terhelve, csak érzékeny tulterheltetésükkel lenne viselhető. — Igy nem marad egyéb hátra, mint a második módot választva a létező egyenes adók felemeléséről beadott törvényjavaslatnak visszavonása mellett egy általános jövedelmiadó behozatalát inditványozni, mely életbeléptetésénél mégis enged correctivumokat arra nézve, hogy az adókivetésnél jelenleg előforduló aránytalanságok némileg kiegyenlittessenek, azaz egyrészről a már is tulterheltek könnyittessenek, másrészről pedig nagyobb mérvben igénybe vétessenek azok, kik eddig a létező egyenes adók viselésében másokhoz képest könnyebbséget élveznek.

Tekintve azonban azt, — hogy az államnak nemcsak arra van szüksége, hogy a most folyó 1875. esztendőben jövedelmei kellően szaporodjanak, hanem szüksége van arra is, hogy ezen jövedelmi többlet akkor folyósittassék, midőn az államnak arra előreláthatólag már szüksége lehet, az általános jövedelmi adót is ugy kellett terveznem, hogy az arról szóló törvény mind a törvényhozás stádiumain hamarébb keresztül vitethessék, mind életbe is hosszabb időmulás nélkül léptethessék s e mellett pénzügyi eredményre nézve is a czélnak megfeleljen, a melynek elérése végett terveztetik.

Az általános jövedelmi adó életbeléptetésénél legtöbb nehézséget okoz, legtöbb időt igényel az adóköteles jövedelmeknek egyénenkénti kellő megállapitása s azon közegek megválasztása, szervezése s működésének szabályozása, melyek az adóköteles jövedelmeknek egyénenkénti megállapitására hivatvák, óvatossagot és gondos figyelmet igényel továbbá az ország polgárai azon osztályainak megválasztása, azon jövedelmi fokozatoknak megállapitása, melyek általános jövedelmi adóval megrovandók.

Ezen tekintetekből módról kellett gondoskodnom arra nézve, hogy az adóköteles jövedelmek egyénenként is hosszabb tárgyalások nélkül és mégis biztosan állapittathassanak meg, az azok megállapitására hivatott közegek felállitása és eljárása ugy szabályoztassék, hogy müködésük az adózók érdekeinek biztositása mellett, kelletinél hosszabb időt ne vegyen igénybe, s hogy a jövedelem-adóköteleseknek száma annyira meg ne apasztassék, hogy ez által a hozandó törvénynek pénzügyi sikere hiusittassék meg, vagy azokat, kik ezen adó alá mégis összeiratni fognak, tulságosan kelljen megterhelni.

E hármas czél elérése tekintetéből azt tervezem, hogy az adóköteles jövedelmeknek legnagyobb része a már meglevő, ujabb tárgyalást nem igénylő s ujabb kérdések alá nem is vehető hivatalos adatokból állapittassék meg s azoknak kisebb része soroztassék csak azok közé, a melyeknek megállapitására az adózóknak előleges bevallása kivántatik, azt tervezem továbbá, hogy a törvény életbeléptetésére hivatott közegek s eljárásuknak szabályozása létező adókivetési és beszedési rendszerünk keretébe illesztessék be és ezáltal uj közegeknek szintén ugy költséges, mint időt kivánó felállitása és müködése mellőztessék.

Végre tekintetbe véve azt, hogy a közadókból befolyó milliók nagyrészben azok nagy tömegéből folynak be, kik kisebb összegü adótételekkel vannak megróva, kihagytam ugyan az adókötelesek sorából személyes kereseti adóval megrovott keresményükre nézve mindazokat,

a) kik az 1873. évi 8. t. cz. szerint a személyes kereseti adónak első osztálya alá tartoznak és mindazokat,

b) kik a személyes kereseti adó II. osztályában mint családtagok vannak megadóztatva.

Ez intézkedés által az 1874. évi adólajstromok tanusága szerint több millió adózót részint egészen, részint részben kihagytam a jövedelem-adókötelesek sorából, de mindazokat azoknak sorában meghagyni kénytelenitve láttam magamat, kik nagyobb vagy kisebb ingatlan vagyonból, vagy ipar, vagy kereskedelmi állandó üzletből, nagyobb vagy kisebb jövedelmet huznak, azon véleményben lévén, hogy miután az általános jövedelmi adó különben is a megállapitott jövedelmeknek bizonyos százaléka szerint vetendő ki, eképen azok, kik csekély jövedelemmel birnak már ennélfogva is csak csekélyebb jövedelmi adóval lesznek megróva.

Hogy eképen egy tökéletes, ha olyan általában lehetséges, egy minden kivánalomnak megfelelő, állandóságra jogosult igényt tartható törvényjavaslatot nem állithatok elő, azt előre nem látnom lehetetlen volt, de a legfőbb czél, mely után törekedni kell, az levén, hogy az államháztartás fenntartása első sorban a legközelebbi 1876. évre már a most folyó 1875. évben biztosittassék, e czélra nézve elégségesnek tartottam, ha most az égető szükségnek megfelelőleg csak a mondottak szerint tervezem a törvényjavaslatot, hatalmában levén az ország törvényhozásának azt, ha gyakorlatilag czélszerünek bizonyulna be, továbbá is érvényben tartani, vagy a folyó év lefolyása alatt ujjal, jobbal cserélni fel."

Azután az indokolás áttér a törvényjavaslat egyes szakaszainak illusztrálására.

A vizállás.

Jan.		0 föl.	0 al.	Időjárás
28.	Pesten	9' 3"		száraz.
28.	Pozsonyban	7' 4"		„
28.	M.-Szigeten	2' 4"		„
28.	Szatmáron	2' 8"		„
28.	Tokajban	12' 4"		felhős.
28.	Szolnokon	4' 10"		száraz.
28.	Szegeden	4' 8"		havas.
27.	Aradon		3' 3"	felhős.
27.	Nagybecskereken	1' 10"		„
	Bezdánnál (Fer. cs.)			
	Verbáczon			
	Barcson			
28.	Eszéken	4' 10"		száraz
27.	Mitroviczon	11' 7"		havas.
27.	Sziszeken	19' 8"		„
27.	Zimonyban	11' 9"		„
27.	Ó-Orsován	8' 7"		felhős.

A BUDAPESTI ÁRÚ- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE ÁRJEGYZÉSEI. (HIVATALOS.)

Gabona árak *1875. január 28.*

BÚZA	Ó vagy uj	Hangulat	font	Vámmázsánként frt kr. — frt kr.	font	Vámmázsánként frt kr. — frt kr.
bánsági	uj	[illegible]	84	4.40—4.50	85	4.55—4.65
„	uj		86	4.70—4.75	87	4.75—4.80
„	uj		88	4.85—4.95	89	4.95—5.—
tiszav.	uj		84	4.50—4.60	85	4.70—4.80
„	uj		86	4.85—4.95	87	5.——5.05
„	uj		88	5.05—5.15	89	5.15—5.20
pestv.	uj		84	4.45—4.55	85	4.65—4.75
„	uj		86	4.80—4.85	87	4.90—4.95
„	uj		88	5.——5.10	89	5.10—5.15
fehérm.	uj		84	4.55—4.65	85	4.75—4.85
„	uj		86	4.90—5.—	87	5.05—5.10
„	uj		88	5.15—5.20	89	5.20—5.25
bácskai	uj			— —		— —
„	uj			— —		— —

	font		Hangulat	frt kr. — frt kr.
ROZS	80	után	szilárd	3.80—3.85
ÁRPA maláta	72	„	szilárdb	2.70—3.10
„ takarm.	72	„	szilárdb	2.50—2.60
ZAB	50	„	lanyha	2.07—2.12
KUKORICZA, bán. mérő			lanyha	3.05—3.10
„ másnemü		„	lanyha	2.90—2.95
ZAB	50	font	lanyha	— —
REPCZE, fekete	75	„	lanyha	— —
„ bánáti	75	„	lanyha	— —
KÖLES	82	„	szilárd	3.——3.10

Minta-liszt		Pénz	Árú
200 vámfontos csomag, burokkal együtt	0 szám	— —	— —
	1 „	— —	— —
	2 „	— —	— —
	3 „	— —	— —
	4 „	— —	— —
	5 „	— —	— —
	6 „	— —	— —
	7 „	— —	— —
	8 „	— —	— —

Befizet		Adva	Tartva
	Kötvények:		
120	Magyar vasuti kölcsön 120 frts	98.75	99.—
100	Gömöri államvasuti záloglevél	—.—	—.—
	Magyar sorsjegy-kölcsön	83.50	83.75
	1871-ki magyar államkötvény	88.50	89.—
	1872-ki „ „	86.50	87.—
	1873-ki m. k. kincst. ut. 6% ez.	—.—	—.—
	Földteherm. kötvény magyar	78.25	78.75
	„ „ 1867. zár.	—.—	—.—
	„ „ temesi b.	76.50	77.50
	„ „ 1867. zár.	—.—	—.—
	„ „ horv.-szl.	—.—	—.—
	„ „ erdélyi	75 75	76.25
	Szöllőváltsági kötvény 100 frts	73.50	73.75
	1871. pestvárosi kölcs. 8%	89 50	90.—
	Biztositások:		
315	Első magyar biztositó társaság	1095.—	1100.—
200	Haza, életbiztositó társaság	40.—	45.—
300	Pannonia, viszontbiztos. társ.	350.—	358.—
100	Pesti biztositó intézet	62 —	63.—
	Vasutak:		
200	Pécs-barcsi vasut	—.—	—.—
200	Pesti közuti vaspálya társaság	253 50	254.—
200	Budai „ „ „	76.—	78.—
100	Ujpest-Rákospalotai lóvonatu	—.—	—.—
200	Alföld-Fiumei	—.—	—.—
200	Észak-keleti	—.—	—.—
200	Magyar-keleti	—.—	—.—
200	Első erdélyi	—.—	—.—
200	Déli vaspálya-társaság	—.—	—.—
100	Budai hegyipálya	67.—	68.—
	Bankok:		
80	Municipalis hitelbank	23.75	24.—
80	Angol-magyar bank	20.—	21.—
200	Magyar általános hitelbank	199.50	200.—
200	Franco-magyar bank	62.	64.—
100	Magyar által. földhitelrészv.-t.	69 50	69.75
80	Kisbirtokosok földhitelintézete	45.—	46 —
50	Takarék- és hitel-egylet	51.75	52.—

Befizet		Adva	Tartva
50	Buda-óbudai népbank	36.25	36 50
100	Iparbank	52.—	53.—
200	Budai kereskedelmi bank	168 —	170.—
500	Pesti „ „	812.—	815.—
200	Pesti iparbank	360 —	363.—
100	Pest-budai kézmüves-bank	58.—	60.—
50	Birodalmi tisztiegyl. m. hit. int.	35.—	36.—
	Takarékpénztárak:		
60	Gödöllői takarékpénztár	44.—	45.—
100	Országos központi „	87.25	87 50
1000	Pesti I. hazai „	2310.—	2315.—
100	Pest-Budai fővár. „	157.—	157.50
100	Pest-külvárosi „	43 75	44.—
130	Szent-Endrei „	37.—	38.—
50	Ujpesti „	34 —	36.—
	Malmok:		
500	Concordia-gőzmalom	190 —	195.—
200	Erzsébet-gőzmalom	116.—	118.—
100	Luiza-gőzmalom	105.—	108.—
200	Molnár- és sütő-gőzmalom	228 —	229 —
500	Hengermalom	725.—	730.—
300	Victoria-gőzmalom	95.—	97.—
500	Első budapesti gőzmalom	635.—	640.—
1000	Pannonia-gőzmalom	380.—	385.—
	Különféle iparpapirok:		
80	Épitőtársaság, Pesti	20.—	22 —
500	Serfőződe, I. magyar	395.—	400 —
200	Sertéshizlaló	148.—	150.—
175	„Athenaeum" könyvnyomda	240.—	242.—
500	Pesti „	560.—	580.—
175	„Franklin-Társulat"	—.—	—.—
500	Ganz-féle vasöntöde	255.—	260.—
200	Gschwindt-féle szeszgyár	208.—	212.—
200	Kereskedelmi épület	—.—	—.—
200	Gyapjumosó és bizom. I. magyar	98.—	100.—
100	Salgó-Tarjáni kőszén	74.—	76.—
100	„ vasöntöde	33.—	35.—

Befizet / Leszám. kamat		Adva	Tartva
200	Schlick-féle vasöntöde	158.—	160.—
200	Sóskúti kőbánya-társaság	70.—	75.—
200	Spodium és csontliszt	170.—	175.—
500	Szeszgyár, I. magyar	145.—	150.—
200	Kőszén- és téglagyár (Drasche)	105.—	110.—
200	Általános Waggon-kölcs. társ.	—.—	—.—
105	Alagut-társaság	71.—	73.—
200	Tégla- és mészégető, ujlaki	53.—	60.—
200	Téglagyár, kőbányai	58.—	60.—
	Záloglevelek:		
	Magyar földhitelintézet 5½%	86.75	87 25
	„ járadékbárcza 6%	—.—	—.—
	„ jelzálogbank 5½%	79.—	80.—
	„ ált. földhiteltárs. 6%	87.75	88.—
	„ „ „ 5½%	86.50	86.75
	Pesti kereskedelmi bank	86.75	87 —
	Kisbirtok. földhitelintézet 7%	86.—	87.50
	Elsőbbségek:		
300	Éjszakkeleti vaspálya 5%	—.—	—.—
300	Magyar galicziai vasp. ez. 5%	—.—	—.—
200	I. erdélyi vasp. 5% ez. frt 100	—.—	—.—
100	Budapesti lánczhid 6%	85.—	85.25
150	Budapesti malom 6%	175.—	180.—
	Pénznemek:		
	Császári arany	5.23½	5.24
	Osztrák-magyar 8 frtos arany	8.90	8.92
	20 frankos arany	8.90	8.92
	Osztrák és magyar ezüst	106.—	106.50
	Porosz pénztárjegy	1.64	1.64¼
	Váltók:		
5	Augsburg 100 délném. frt után	—.—	—.—
4	M. Frankfurt 100 dln. frt után	54.10	54.30
4	Hamb. 100 dln. bir. Mark után	54.10	54.30
4	London 100 font Sterling után	111.—	111.25
5	Milano 100 Llr.n.lit. (frc) után	—.—	—.—
4	Páris 100 franc után	44.10	44.30

A BÉCSI TŐZSDE ÁRJEGYZÉSEI. *1875. január 27-én.*

	Adva	Tartva
I. Osztr. államadósság.		
Egys. jár., jegyekb. máj.—nov. 5%	70.10	70.20
„ „ ezüstben jan.—jul. 5%	75.60	75.70
Sorsolással 1839-ből egész sorsj. pp.	273.—	276.—
„ 1860-ból 100 frtos 5%	116.—	116.25
„ 1864-ből 100 „	137.75	138.25
II. Földteherment. kötv.		
Horvát-tótországi 5%	80.—	80.50
Erdélyi 5%	75.70	76.—
Temesi Bánság 5%	77.—	77.50
Temesi 1867-iki sorsol. záradékkal	75.50	76.—
Magyar 5%	78.40	78.90
„ 1867-iki sorsol. záradékkal	77.25	77.75
III. Magy. közkölcsönök.		
Dunaszabályozási 5% 100 frtos	97.50	98.—
Magy. vasuti 120 frt (300 frk.) 5%	98.50	99.—
Gömöri záloglevél 5% 150 frt	—.—	—.—
Magyar nyeremény 100 frt	83.75	84.25
„ „ 50 frt	83.25	83 75
„ szőlődézsma-vált. 100 frt.	—.—	—.—
Pest városi 6%	90 50	91.—
IV. Bankrészvények.		
Ang.-osztr. b. 200 frtos 120 frt bef.	127.50	127.75
Angol-magyar bank 200 frt. 40%	21.—	22.—
Magyar földhitelintézet 200 frt 50	69.—	69.50
Keresk. és iparhitelintézet 160 frt	221 75	222.—
Magyar általános hitelint. 200 frt	98.—	98 50
Pesti kereskedelmi bank 500 frt	—.—	—.—
Alsó-ausztriai leszám. bank 500 frt	850.—	855.—
Franco-osztrák 100 frt	47.50	47.75
Franco-magyar 200 frt	63.—	64.—
Magyar ált. municipalis 200 frt 40	—.—	—.—
Osztrák nemzeti bank	960 —	961.—
Uniobank 200 frt	100.40	100.60

	Adva	Tartva
V. Közlekedési vállalatok.		
Alföld-fiumei pálya 200 frt	130.50	131.50
Dunagőzhajózási társ. 500 frt pp.	442.—	444.—
Pécs-barcsi pálya 200 frt ezüst	—.—	—.—
Kassa-oderbergi pálya 200 frt	129.25	129.75
Első erdélyi pálya 200 frt ezüst	—.—	131.—
Állampálya 200 frt pp.	293.50	294.—
Déli pálya 200 frt	129.75	130.—
Tiszai pálya 200 frt	186.50	187.—
Magyar-gácsorsz. első pálya 200 frt	117 50	118 50
„ észak-kel. pálya 200 frt ez.	112 50	113.—
„ keleti pálya 200 frt	54.75	55.25
„ nyug. székesf.-grácz 200 frt	127.25	127.75
Bécsi Tramway 200 frt	124.—	125.—
VI. Záloglevelek.		
Osztrák földhitelintézet sorsj. 5%	96.—	97.—
„ 33 éves visszafizetés 5%	87.—	88.—
Nemzeti bank o. é. 5%	95.10	95.30
Magyar földhiteltárs. 34 év 5½%	86.50	86.75
„ földhitelintézeti 5½%	86 75	87.—
„ kereskedelmi bank 23 év	85.—	—.—
VII. Elsőbbségi kötvények.		
Alföld-fiumei pálya 200 frt ez. 5%	78 60	78.80
Báttaszék-Dombovár 200 frt ez. 5%	71.25	71.75
Pécs-barcsi pálya 200 frt ezüst	—.—	—.—
Kassa-oderbergi 200 frt	85.50	86.—
Első erdélyi pálya 200 frt ezüst	78.75	79.25
Állampálya 500 frank 3%	140.40	141.—
„ 1867-iki 3%	138.—	139.—
„ 200 frt 5%	—.—	—.—
Tiszavidéki 5%	—.—	—.—
Magyar észak-keleti 300 frt 5%	72.50	73.—
„ keleti 300 frt 5%	67.75	68.25
„ nyugoti 200 frt 5%	—.—	79.—
Eperjes-tarnovi pálya 300 frt	—.—	—.—
Károly-Lajos pálya 300 frt II. kib.	102.75	103.—

	Adva	Tartva
VIII. Magánsorsjegyek.		
Hitelintézet 100 frt	164.75	164.25
Clary 40 frt pp.	26.50	27.50
Dunagőzhajózási társ. 100 frt pp.	94.—	95.—
Innsbrucki vásári 20 frs	17 50	18.50
Keglevich 10 frt	13.75	14 25
Krakkói sorsjegy kölcsön 20 frt	16.25	17.—
Budavárosi kölcsön 40 frt	26.—	26.50
Pálffy 40 frtos pp.	26.50	27.—
Rudolf-alapitvány 10 frt	13.75	14.—
Salm 40 frt pp.	33.50	34.—
Salzburgi dijsorsjegy 20 frt	17.25	17.75
St.-Genois 40 frt pp.	29.—	30.—
Stanislau városi 20 frt	16.—	16.50
Trieszt város 100 frt pp.	109.—	110.—
Waldstein 20 frt pp.	21.—	23.—
Windischgrätz 20 frt	21.—	22.—
IX. Váltók (3 hóra).		
Amsterdamra 100 frt holl. 3½%	94.70	94.80
Augsburgra 100 frt délném. 4½%	92.55	92.65
Berlin 100 tallér 4%	—.—	—.—
Boroszló 100 tallér 4%	—.—	—.—
Brüssel 100 frs 4%	—.—	—.—
Frankfurti 100 frt délném. 3½%	54.20	54.30
Hamburgra 100 b. márk. 3%	54.20	54 30
Londonra 10 font sterling 2½%	111.—	111.25
Marseille 100 frank 4%	—.—	—.—
Páris 100 frank 4%	44.20	44.25
Pénzek árfolyama.		
Cs. kir. arany	5.25	5.26
20-frankos arany	8.91	8.91
Orosz imperiale	—.—	—.—
Mária-Terézia-tallér	—.—	—.—
Ezüst	105.90	106.—
Egyleti tallér	—.—	—.—
Porosz pénztári utalvány	1.64	1.64

Franklin-Társulat nyomdája (egyetem-utcza 4. szám.)